كُلُوْا وَتَمَتَّعُوْا قَلِيْلًا اِنَّكُمْ مُّجْرِمُوْنَ ﴿٤٦﴾ وَيْلٌ

توهان (دنيا جي نعمتن) مان کائو ۽ ٿورو نفعو حاصل ڪريو، بيشڪ توهان مجرم آهيو. اُن ڏينهن

يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿٤٧﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُ ارْكَعُوْا

ويل آهي تڪذيب ڪندڙن لاءِ. ۽ جنهن وقت انهن کي چيو ويجي ٿو ته توهان نماز پڙهو

لَا يَرْكَعُوْنَ ﴿٤٨﴾ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿٤٩﴾ فَبِاَيِّ

نه نماز نٿا پڙهن. ان ڏينهن ويل آهي تڪذيب ڪندڙن لاءِ. پوءِ اِهي

حَدِيْثٍۢ بَعْدَهٗ يُؤْمِنُوْنَ ﴿٥٠﴾ ع

قرآن ڪريم کان پوءِ ڪهڙي ڪتاب تي ايمان آڻيندا.

ع ١٠ / ٢٢ — الجزء ٣٠

اٰيَاتُهَا ٤٠ (٧٨) سُوْرَةُ النَّبَاِ مَكِّيَّةٌ (٨٠) رُكُوْعَاتُهَا ٢

سورة نباءِ مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ ٤٠ آيتون ۽ ٢ رڪوع آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ باجهارو (آهي)

عَمَّ يَتَسَآءَلُوْنَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيْمِ ﴿٢﴾ الَّذِيْ هُمْ فِيْهِ

(اهي قريش قوم وارا) پاڻ ۾ ڪهڙا سوال ڪري رهيا آهن، اُن عظيم خبر (قيامت) بابت جنهن ۾ اهي

مُخْتَلِفُوْنَ ﴿٣﴾ كَلَّا سَيَعْلَمُوْنَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُوْنَ ﴿٥﴾ اَلَمْ

اختلاف ڪندڙ آهن خبردار اهي جلد ڄاڻندا. ان کان پوءِ خبردار اهي جلد ڄاڻندا. ڇا اسان

نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهٰدًا ﴿٦﴾ وَّالْجِبَالَ اَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَّخَلَقْنٰكُمْ

توهان لاءِ زمين کي وڇائڻو نه بڻايو ۽ جبلن کي ميخون بڻايو. ۽ اسان توهان کي

اَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَّجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾ وَّجَعَلْنَا الَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾

مذڪر ۽ مؤنث بڻايو ۽ اسان توهان جي ننڊ کي توهان لاءِ آرام لاءِ بڻايو ۽ اسان رات کي لباس بڻايو.

ٓله تفسير جلالين و تفسير روح البيان. ٓله تفسير النسفي. ٓله تفسير جلالين. ٓله تفسير النسفي.

وَّجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾ وَّبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾

۽ اسان ڏينهن کي روزگار لاءِ بنايو. ۽ اسان توهان جي مٿان ست سخت آسمان بنايا.

وَّجَعَلْنَا سِرَاجًا وَّهَّاجًا ﴿١٣﴾ وَّاَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرٰتِ مَآءً

۽ اسان سج کي گرمي ڏيندڙ ۽ روشني ڪندڙ بنايو. ۽ اسان ڪڪرن مان مينهن نازل ڪيو جيڪو

ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾ لِّنُخْرِجَ بِهٖ حَبًّا وَّنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَّجَنّٰتٍ اَلْفَافًا ﴿١٦﴾ اِنَّ

گهڻو وسندڙ آهي. انهي لاءِ ته ان مان اناج ۽ ساوڪ ۽ گهاٽا باغ پيدا ڪريون. بيشڪ

يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيْقَاتًا ﴿١٧﴾ يَّوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّوْرِ

فيصلي جي ڏينهن جو وقت مقرر آهي. ان ڏينهن صُور ۾ ڦوڪ ڏني ويندي

فَتَاْتُوْنَ اَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَّفُتِحَتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ اَبْوَابًا ﴿١٩﴾

پوءِ توهان فوجن جي صورت ۾ ايندا. ۽ آسمان کوليو ويندو پوءِ اهو دروازا ٿي پوندو.

وَّسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ

۽ جبلن کي (فضا ۾) هلايو ويندو پوءِ اهي رڃ وانگر چمڪندڙ هوندا. بيشڪ جهنم (ظالمن جي)

مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِّلطّٰغِيْنَ مَاٰبًا ﴿٢٢﴾ لّٰبِثِيْنَ فِيْهَآ اَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَا

منتظر آهي. حدکان وڌندڙن لاءِ ٺڪاڻو آهي. انهي ۾ گهڻا زمانا رهندا. نه ته

يَذُوْقُوْنَ فِيْهَا بَرْدًا وَّلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾ اِلَّا حَمِيْمًا وَّغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾

مزو وٺن انهي ۾ ٿڌ جو ۽ نه پاڻي جو، مگر ڪين ٽهڪيل پاڻي ۽ جهنمين جي زخمن جي پونباري

جَزَآءً وِّفَاقًا ﴿٢٦﴾ اِنَّهُمْ كَانُوْا لَا يَرْجُوْنَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾

ڪين سندن عملن مطابق سزا ڏني ويندي، بيشڪ انهن کي حساب جي اميد نه هئي.

وَّكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ كِتٰبًا ﴿٢٩﴾

۽ انهن اسان جي آيتن کي قطعي نه مڃيو. ۽ هر شيءِ اسان لوح محفوظ ۾ لکرائي آهي.

له تفسير مظهري. ٢ه لغات القرآن العربي. ٣ه تفسير النسفي (منزل ٧) ٤ه تفسير مظهري. ٥ه تفسير روح المعاني.

ع ٣٠ فَذُوقُوا فَلَنْ نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾

پوءِ توهان عذاب چکو، پوءِ هرگز اسين زياده نه ٿا ڪريون مگر عذاب. بيشڪ پرهيزگارن لاءِ ڪاميابي آهي.

حَدَآئِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَّكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَّكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾

باغ آهن ۽ انگور آهن. ۽ نوجوان عورتون هڪ جيتريون عمر ۾ آهن. ۽ ڀريل پيالا آهن.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَّلَا كِذَّابًا ﴿٣٥﴾ جَزَآءً مِّن رَّبِّكَ عَطَآءً

اهي جنت ۾ نه لغو ڪلام ٻڌن ٿا ۽ نه ڪوڙ ٻڌن ٿا. اهو رب جي طرفان توهان جي عملن جي

حِسَابًا ﴿٣٦﴾ رَّبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ

مڪمل جزا آهي. اهو رب آسمانن ۽ زمين جو ۽ جيڪي انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي رحمان سان

لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ

انهن کي ڳالهائڻ جي اجازت نه هوندي. ان ڏينهن جبرئيل امين ۽ ملائڪ صفون ٻڌي

صَفًّا لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾

بيهندا. (مخلوق خوف جي ڪري) اُن سان ڳالهائيندي مگر جنهن کي رحمان اجازت ڏني ۽ انهي سڌي ڳالهه چئي.

ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَن شَآءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ﴿٣٩﴾

اهو ڏينهن حق آهي، پوءِ جيڪو چاهي اهو پنهنجي رب ڏانهن رستو ٺاهي.

إِنَّآ أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا

بيشڪ اسين توهان کي ان عذاب کان ڊيڄاريون ٿا جيڪو قريب آهي. ان ڏينهن انسان (ڪافر) پنهنجا ڪيل

ع ٢/١٠/٢ قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يٰلَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

عمل ڏسندو ۽ ڪافر چوندو هاءِ افسوس آئون مٽي ٿي وڃان.

(اٰيَاتُهَا ٤٦) (٧٩) سُوْرَةُ النّٰزِعٰتِ مَكِّيَّةٌ (٨١) (رُكُوْعَاتُهَا ٢)

سورة والنازعات مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ ٤٦ آيتون ۽ ٢ رڪوع آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي) .

وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ﴿٢﴾ وَّالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا ﴿٣﴾

قسم آهي انهن فرشتن جو جيڪي سختيءَ سان ڪافرن جا ساهه ڪڍن ٿا ۽ قسم آهي انهن فرشتن جو جيڪي نرميءَ سان مؤمنن جا ساهه ڪڍن ٿا ۽ قسم آهي انهن فرشتن جو جيڪي تري

فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ﴿٥﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ

لهن ٿا، پوءِ قسم آهي انهن فرشتن جو جيڪي مؤمنن جا روح جنت ڏانهن ڊوڙائي کڻي وڃن ٿا، پوءِ قسم آهي انهن فرشتن جو جيڪي حڪم مطابق انتظام هلائين ٿا، ان ڏينهن ڀڄڻ وارو ڌوڏو

الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾ قُلُوْبٌ يَّوْمَئِذٍ وَّاجِفَةٌ ﴿٨﴾

ڌوڏي وجهندي . ان کان پوءِ ٻيو ڌوڏو ڌوڏي وجهندي. ان ڏينهن دليون ڌڪندڙ هونديون .

اَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿٩﴾ يَقُوْلُوْنَ ءَاِنَّا لَمَرْدُوْدُوْنَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾

اکيون هيٺ جهڪيل هونديون . اهي (ڪافر) چوندا ته بيشڪ اسين پهرين حالت ۾ موٽايا ويندا اسين؟

ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً ﴿١١﴾ قَالُوْا تِلْكَ اِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾ فَاِنَّمَا

ڇا جنهن وقت اسين ڳريل هڏا هونداسين . چوندا ان وقت اهو موٽڻ (اسان لاءِ) نقصان ڏيندڙ آهي . پوءِ ان لاءِ

هِيَ زَجْرَةٌ وَّاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَاِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾ هَلْ اَتٰىكَ

فقط هڪ هڪل ٿيندي . پوءِ اهي ان وقت کليل ميدان ۾ (زنده ٿي) پهچندا . ڇا تو وٽ

حَدِيْثُ مُوْسٰى ﴿١٥﴾ اِذْ نَادٰىهُ رَبُّهٗ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾

موسىٰ جي ڳالهه پهتي ؟ جنهن وقت ان کي سندس رب طور جي مقدس وادي ۾ پڪاريو ته

اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ﴿١٧﴾ فَقُلْ هَلْ لَّكَ اِلٰى اَنْ تَزَكّٰى ﴿١٨﴾

تون فرعون ڏانهن وڃ بيشڪ اهو (ڪفر ۽ فساد ۾) حد کان وڌي ويو . پوءِ تون ان کي چؤ ته ڇا تون پاڪ ۽ صاف ٿيڻ گهرين ٿو .

وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ﴿١٩﴾ فَاَرٰىهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ﴿٢٠﴾

۽ آءٌ توکي تنهنجي رب ڏانهن رستو ڏيکاريان ته پوءِ تون (ان جي عذاب کان) خوف ڪرين. پوءِ موسىٰ ان کي هڪ وڏي نشاني ڏيکاري .

ٺ ۽ ڪ تفسير جلالين و تفسير بيضاوي . ڪ تفسير مظهري . ڪ تفسير (منزل ٧) جلالين ڪ تفسير جامع البيان . ڪ تفسير مظهري . ڪ لغات القرآن و مظهري .
ڪ ۽ ڪ تفسير النسفي .

فَكَذَّبَ وَعَصٰى ﴿٢١﴾ ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ فَنَادٰى ﴿٢٣﴾

پوءِ فرعون تڪذيب ڪئي ۽ نافرماني ڪئي. ان ڪان پوءِ پُٺ ڏئي مخالفت ڪئي. پوءِ (جادوگرن کي) گڏ ڪري پوءِ ندا ڪيائين.

فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ﴿٢٤﴾ فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ وَ

پوءِ چيائين ته آئون توهان جو مٿاهون رَبُّ آهيان. پوءِ الله تعالىٰ ان کي دنيا ۽ آخرت جي عذاب ۾

الْاُوْلٰى ﴿٢٥﴾ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَّخْشٰى ﴿٢٦﴾ ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ ع ٤٦ ٣

گرفتار ڪيو. بيشڪ انهيءَ ۾ يقيناً ان ماڻهوءَ لاءِ عبرت آهي جيڪو خوف ڪري ٿو. ڇا توهان تخليق ڪرڻ ۾

خَلْقًا اَمِ السَّمَآءُ ۚ بَنٰهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوّٰهَا ﴿٢٨﴾ وَ

وڌيڪ سخت آهيو يا آسمان، الله تعالىٰ ان کي بڻايو. ان جي ڇت کي بلند ڪيائين پوءِ ان کي هموار ڪيائين. ۽

اَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ ضُحٰهَا ﴿٢٩﴾ وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ

ان (آسمان) جي رات اونداهي ڪاري ڪيائين ۽ ان جي روشني کي چمڪايائين. ۽ زمين کي ان کان پوءِ

دَحٰهَا ﴿٣٠﴾ اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعٰهَا ﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ اَرْسٰهَا ﴿٣٢﴾

وڇايو. انهيءَ مان ان جو پاڻي ۽ مال جو چارو پيدا ڪيائين. ۽ ان جي جبلن کي مضبوط بڻايو.

مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾ فَاِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ الْكُبْرٰى ﴿٣٤﴾

انهن ۾ توهان لاءِ ۽ توهان جي چوپائن لاءِ نفعو آهي. پوءِ جڏهن وڏي مصيبت (ٻي ڦوڪ) ايندي.

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ مَا سَعٰى ﴿٣٥﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيْمُ

ان ڏينهن انسان پنهنجي ڪيل عمل کي ياد ڪندو. ۽ هر ڏسندڙ لاءِ جهنم

لِمَنْ يَّرٰى ﴿٣٦﴾ فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ﴿٣٧﴾ وَاٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾

ظاهر ڪئي ويندي. پوءِ جيڪو ماڻهو حد کان وڌيو. ۽ دنيا جي زندگي کي (آخرت تي) ترجيح ڏنائين.

فَاِنَّ الْجَحِيْمَ هِىَ الْمَاْوٰى ﴿٣٩﴾ وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَنَهَى

پوءِ بيشڪ اهو جهنم ئي ان جي رهائش آهي. ۽ پر اهو ماڻهو جيڪو پنهنجي رب جي دربار ۾ بيهڻ کان ڊنو ۽ پنهنجي

له تفسير النسفي. كه تفسير مظهري. كه ۽ كه تفسير النسفي.

النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوٰى ﴿٤١﴾ يَسْـَٔلُوْنَكَ

نفس کي بڇڻ کمن کان روکيو. پوءِ بيشڪ اها جنت ئي سندس رهڻ جي جاءِ آهي. رسول عربي اهي توهان کان

عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسٰهَا ﴿٤٢﴾ فِيْمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرٰىهَا ﴿٤٣﴾

قيامت بابت سوال ڪن ٿا ته اها ڪهڙي انتظار ۾ آهي. توهان کي ان جي ذڪر مان ڪهڙو فائدو.

إِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰىهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَّخْشٰىهَا ﴿٤٥﴾

توهان جي رب تائين ان جي انتها آهي. توهان ته انهن کي ڊيڄاريندڙ آهيو جيڪو اُن جي عذاب کان ڊڄي ٿو.

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوْٓا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحٰىهَا ﴿٤٦﴾ ع ٢

گويا ڪ بيشڪ اهي ان ڏينهن کي ڏسندا (ته چوندا) نه رهيا سين اسين (دنيا ۾) مگر هڪ شام يا هڪ صبح

سُوْرَةُ عَبَسَ مَكِّيَّةٌ (٢٤) (٨٠) آياتها ٤٢ ركوعها ١

سورة عبس مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ ٤٢ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ باجهارو (آهي).

عَبَسَ وَتَوَلّٰىٓ ﴿١﴾ أَنْ جَآءَهُ الْأَعْمٰى ﴿٢﴾ وَمَا يُدْرِيْكَ لَعَلَّهُ

رسول عربي جن جهرو گھنڍيو ۽ منهن ڦيرايو (ان ڪري) جو انهن وٽ انڌو آيو (توهان کي ڪهڙي خبر) شايد اهو

يَزَّكّٰىٓ ﴿٣﴾ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى ﴿٤﴾ أَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى ﴿٥﴾

شايد اهو پاڪيزه ٿئي ها يا نصيحت وٺي ها، پوءِ نصيحت ان کي نفعو ڏئي ها. پر اهو ماڻهو جيڪو بي پرواهه ٿيو.

فَأَنْتَ لَهُ تَصَدّٰى ﴿٦﴾ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكّٰى ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ

پوءِ توهان ايمان خاطر ان جي لاءِ ڪوشش ڪريو ٿا. ۽ اهو جيڪڏهن نه سڌري ته توهان تي ڪو ذمو ناهي ۽ پر اهو ماڻهو جيڪو

جَآءَكَ يَسْعٰى ﴿٨﴾ وَهُوَ يَخْشٰى ﴿٩﴾ فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ﴿١٠﴾ كَلَّآ

توهان وٽ اچي ڪوشش ڪري ٿو ۽ اهو الله کان ڊڄي ٿو. پوءِ توهان ان کان ٻين ڏانهن مشغول ٿيو ٿا. خبردار

ل تفسير مظهري، وتفسير النسفي. ئه تفسير النسفي. ئه تفسير مظهري.

إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾ فَمَن شَآءَ ذَكَرَهُۥ ﴿١٢﴾ فِى صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾

بيشڪ اها نصيحت آهي. پوءِ جيڪو چاهي اهو نصيحت حاصل ڪري. (اها نصيحت) انهن قابلِ احترام صحيفن (آسماني ڪتابن) ۾ آهي

مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍۭ ﴿١٤﴾ بِأَيْدِى سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾ كِرَامٍۭ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾

جيڪي الله وٽ وڏي شان وارا پاڪ آهن. (اهي) انهن ملائڪن ياسالڪن جي هٿن لکيل آهي. جيڪي مڪرم (۽) نيڪوڪار آهن.

قُتِلَ ٱلْإِنسَٰنُ مَآ أَكْفَرَهُۥ ﴿١٧﴾ مِنْ أَىِّ شَىْءٍ خَلَقَهُۥ ﴿١٨﴾

انسان قتل ڪيو وڃي (جو الله جي نعمتن جي باوجود) ڪهڙو نه ناشڪر آهي. اهو ڪهڙي شيءِ مان پيدا ٿيو ؟.

مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُۥ فَقَدَّرَهُۥ ﴿١٩﴾ ثُمَّ ٱلسَّبِيلَ يَسَّرَهُۥ ﴿٢٠﴾

هڪ نطفي مان ان کي پيدا ڪيو، پوءِ ان کي مختلف مرحلن ۾ ماڪيديو. اُن کان پوءِ ان لاءِ رستو آسان ڪيو.

ثُمَّ أَمَاتَهُۥ فَأَقْبَرَهُۥ ﴿٢١﴾ ثُمَّ إِذَا شَآءَ أَنشَرَهُۥ ﴿٢٢﴾ كَلَّا لَمَّا يَقْضِ

ان کان پوءِ ان کي موت ڏنائين ان کان پوءِ قبر ۾ رکرايو. ان کان پوءِ جڏهن ياڻ چاهي اُن کي اٿاري. خبردار! اهڙو ڪو به ناهي جو

مَآ أَمَرَهُۥ ﴿٢٣﴾ فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَٰنُ إِلَىٰ طَعَامِهِۦٓ ﴿٢٤﴾ أَنَّا صَبَبْنَا ٱلْمَآءَ

سندس امر پورو ڪري. پوءِ انسان پنهنجي طعام ڏانهن (غور سان) ڏسي. بيشڪ اسان چڱي طرح (ڪڪرن مان مينهن)

صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا ٱلْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَنۢبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾

پلٽايو. ان کان پوءِ اسان (نباتات سان) زمين کي چڱي طرح چيريو. پوءِ اُن مان اناج پيدا ڪيو.

وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَآئِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَ

۽ انگور ۽ ساڳ ڀاڄي. ۽ زيتون ۽ کجور. ۽ گهاٽا باغ. ۽

فَٰكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾ مَّتَٰعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَٰمِكُمْ ﴿٣٢﴾ فَإِذَا جَآءَتِ

ميوا ۽ گاهه پيدا ڪيا. (اهي) توهان جي فائدي لاءِ ۽ توهان جي چوپاين جي فائدي لاءِ پيدا ڪيا. پوءِ جڏهن اُها

ٱلصَّآخَّةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ ٱلْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِۦ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾

سخت دانهن ايندي. اُن ڏينهن انسان پنهنجي ڀاءُ ۽ پنهنجي ماءُ ۽ پنهنجي پيءُ

له ڪه تفسير النسفي. ٢٥ه ڪه تفسير مظهري.

وَصَاحِبَتِهٖ وَبَنِيْهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ

۽ پنهنجي گهرواريءَ ۽ پنهنجي پٽن کان ڀڄي پري ٿيندو. ان ڏينهن هر انسان کي فقط پنهنجو

شَاْنٌ يُّغْنِيْهِ ﴿٣٧﴾ وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ

انتظار هوندو. ان ڏينهن ڪيترائي چهرا روشن هوندا. کلندڙ هوندا

مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا

۽ بي حد خوش هوندا. ۽ ان ڏينهن ڪيترائي چهرا خاڪ آلود هوندا. انهن تي ڪاراڻ

قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾ ع ٤٢ ٥

چڙهيل هوندي. اهي ئي ڪافر (۽) فاجر (گنهگار) هوندا.

(اٰياتها ٢٩) سُوْرَةُ التَّكْوِيْرِ مَكِّيَّةٌ (٨١) (٧) (رکوعها ١)

سورة تڪوير مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ ٢٩ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان (۽) باجهارو آهي

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَاِذَا النُّجُوْمُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَاِذَا الْجِبَالُ

جنهن وقت سج جي نور کي ويڙهيو ويندو. ۽ جنهن وقت تارا ڇڻي پوندا. ۽ جنهن وقت جبل

سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَاِذَا الْوُحُوْشُ

هلايا ويندا. ۽ جنهن وقت ڏهن مهينن جون ڏاچيون ڇڏيون وينديون. ۽ جنهن وقت وحشي جانور

حُشِرَتْ ﴿٥﴾ وَاِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾ وَاِذَا النُّفُوْسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾

گڏ ڪيا ويندا. ۽ جنهن وقت سمنڊ (سڀئي سمنڊ گڏجي) ڀريو ويندو. ۽ جنهن وقت هر قسم جي ماڻهن کي ان قسم جي ماڻهن سان ملايو ويندو

وَاِذَا الْمَوْءٗدَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِاَيِّ ذَنْۢبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾ وَاِذَا الصُّحُفُ

۽ جنهن وقت زنده دفن ڪيل ڇوڪريءَ کان پڇيو ويندو. ته توکي ڪهڙي ڏوهه ۾ قتل ڪيو ويو؟ ۽ جنهن وقت اعمال ناما

له ۽ ٽه تفسير مظهري. ٿه تفسير النسفي. ڪه ۽ ڪه تفسير مظهري. (منزل ٧) ته تفسير جلالين.

نُشِرَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾

کوليا ويندا ۱. ۽ جنهن وقت آسمان (ڦهنجي جاءِ تان) اکوڙيو ويندو. ۽ جنهن وقت جهنم (۲) چڱيءَ طرح باري ويندي.

وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

۽ جنهن وقت جنت (پرهيزگارن لاءِ) ويجهي ڪئي ويندي. (ان وقت) هر انسان سمجهندو ته جيڪي ان حاضر ڪيو هوندو (نيڪي يا برائي)

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ﴿١٥﴾ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا

پوءِ مون کي قسم آهي انهن پنجن ستارن جو جيڪي هلي واپس موٽن ٿا. ۽ قسم آهي ان رات جو جڏهن

عَسْعَسَ ﴿١٧﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾

اها اونداهي آڻي ٿي. ۽ قسم آهي صبح جو جڏهن ان جي روشني پکڙجي ٿي. بيشڪ اهو (قرآن ڪريم) قابل احترام رسول جو پڙهيل آهي.

ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾ مُّطَاعٍ ثَمَّ

جيڪو ڏاڍي قوت وارو (۽) عرش عظيم جي مالڪ وٽ قابل احترام آهي. ان جو حڪم تسليم ڪيو وڃي ٿو ان جاءِ تي

أَمِينٍ ﴿٢١﴾ وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ

امين به آهي. ۽ توهان جو صاحب ڪم عقل ناهي. ۽ بيشڪ پاڻ ڪريم ان کي بلند ڪناري تي

الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ

ڏٺو. ۽ رسول ڪريم غيب بيان ڪرڻ تي بخيلي نٿا ڪن. ۽ قرآن ڪريم

شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ ﴿٢٥﴾ فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ

تڙيل شيطان جو پڙهيل ناهي. پوءِ توهان ڪيڏانهن وڃو ٿا؟ قرآن ڪريم ته سڀني جهانن لاءِ

لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَاءُونَ

نصيحت آهي. توهان مان جيڪو ماڻهو چاهي صحيح راهه اختيار ڪري. ۽ توهان نٿا چاهيو

إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

مگر جيڪو الله تعالى چاهي، جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي.

(منزل ٧)

۱ تفسير جلالين. ۲ تفسير بيضاوي. ۳ تفسير مظهري و نسفي. ۴ اهي ستارا: زحل، مشتري، مريخ، زهره ۽ عطارد آهن تفسير جلالين. ۵ تفسير مظهري. ۶ تفسير مظهري.

(٨٢) سُوْرَةُ الْاِنْفِطَارِ مَكِّيَّةٌ (٨٢)

آياتها ١٩ — ركوعها ١

سورة انفطار مکه مکرمه ۾ نازل ٿي آهي انهيءَ ۾ ١٩ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَاِذَا الْبِحَارُ

جنهن وقت آسمان ڦاٽي پوندو. ۽ جنهن وقت تارا ٽٽي پکڙجي ويندا. ۽ جنهن وقت سمنڊ

فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَاِذَا الْقُبُوْرُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ ﴿٥﴾

هڪ ٻئي سان ملايا ويندا. ۽ جنهن وقت قبرون کوٽيون وينديون. (ان وقت) هر نفس ڄاڻندو جيڪو عمل اڳيائين ڪيو ۽ جيڪو پوئتي ڇڏيو.

يٰۤاَيُّهَا الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيْمِ ﴿٦﴾ الَّذِيْ خَلَقَكَ

اي انسان (ڪافر) توکي پنهنجي رب ڪريم کان ڪنهن مغرور ڪيو؟ انهيءَ رب کان جنهن توکي خلقيو

فَسَوّٰىكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِيْۤ اَيِّ صُوْرَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾ كَلَّا بَلْ

پوءِ توکي برابر ڪيو پوءِ توکي هموار ڪري. جهڙي صورت ۾ پسند ڪيو ترڪيب ڏنو. خبردار بلڪ

تُكَذِّبُوْنَ بِالدِّيْنِ ﴿٩﴾ وَاِنَّ عَلَيْكُمْ لَحٰفِظِيْنَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا

توهان قيامت جو انڪار ڪريو ٿا. ۽ بيشڪ توهان تي محافظ آهن. جيڪي ڪرامًا

كَاتِبِيْنَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ ﴿١٢﴾ اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ نَعِيْمٍ ﴿١٣﴾

ڪاتبين آهن. اهي ڄاڻن ٿا ان عمل کي جيڪو توهان ڪريو ٿا. بيشڪ نيڪوڪار يقينًا جنت ۾ آهن.

وَاِنَّ الْفُجَّارَ لَفِيْ جَحِيْمٍ ﴿١٤﴾ يَّصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّيْنِ ﴿١٥﴾ وَمَا

۽ بيشڪ بدڪار جهنم ۾ آهن. اهي قيامت جي ڏينهن انهيءَ ۾ داخل ٿيندا. ۽ نه

هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِيْنَ ﴿١٦﴾ وَمَاۤ اَدْرٰىكَ مَا يَوْمُ الدِّيْنِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ

اهي ان کان غائب ٿيندڙ هوندا. ۽ توهان کي ڪنهن ڄاڻايو ته قيامت جو ڏينهن ڪهڙو آهي؟ ان کان پوءِ

ل تفسير مظهري. ك تفسير بيضاوي. ك تفسير النسفي. (منزل ٧) ك تفسير جلالين.

مَآ اَدْرٰىكَ مَا يَوْمُ الدِّيْنِ ﴿۱۸﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ

توهان کي ڪنهن ڄاڻايو ته قيامت جو ڏينهن ڪهڙو آهي؟ اُن ڏينهن، ڪو به مؤمن ڪنهن به ڪافر تان ڪا به

شَيْـًٔا ؕ وَالْاَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلّٰهِ ﴿۱۹﴾ ع ۱۹

شي دفع ڪري نه سگهندو ۽ سمورا حڪم ان ڏينهن الله تعاليٰ جا هوندا.

سُوْرَةُ الْمُطَفِّفِيْنَ مَكِّيَّةٌ

آياتها ۳۶ (۸۳) (۸۶) رکوعها ۱

سورة مطففين مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ۳۶ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعاليٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو آهي

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِيْنَ ﴿۱﴾ الَّذِيْنَ اِذَا اكْتَالُوْا عَلَى النَّاسِ

گهٽ توريندڙن لاءِ هلاڪت آهي اهي ماڻهو جڏهن ٻين ماڻهن کان ماپ تور ڪرائين ٿا

يَسْتَوْفُوْنَ ﴿۲﴾ ؗ وَاِذَا كَالُوْهُمْ اَوْ وَّزَنُوْهُمْ يُخْسِرُوْنَ ﴿۳﴾ ؕ اَلَا

ته پوري ماپ وٺن ٿا. ۽ جڏهن اهي ٻين ماڻهن لاءِ ماپ تور ڪن ٿا ته ماپ گهٽ ڪن ٿا. ڇا انهن کي

يَظُنُّ اُولٰٓئِكَ اَنَّهُمْ مَّبْعُوْثُوْنَ ﴿۴﴾ لِيَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿۵﴾ يَّوْمَ

يقين نه آهي ته بيشڪ انهن کي قيامت جي ڏينهن اٿڻو آهي. انهيءَ ڏينهن

يَقُوْمُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۶﴾ ؕ كَلَّآ اِنَّ كِتٰبَ الْفُجَّارِ لَفِيْ

(حساب لاءِ) سڀئي ماڻهو الله جي دربار ۾ بيهندا. خبردار بيشڪ ڪافرن جا عملناما سِجِّين ۾

سِجِّيْنٍ ﴿۷﴾ ؕ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا سِجِّيْنٌ ﴿۸﴾ ؕ كِتٰبٌ مَّرْقُوْمٌ ﴿۹﴾ ؕ

آهن ۽ اي پڙهندڙ! توکي ڪهڙي خبر ته سِجِّين ڇا آهي. اها (سجين) مُهر لڳايل لکت آهي.

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۱۰﴾ الَّذِيْنَ يُكَذِّبُوْنَ بِيَوْمِ الدِّيْنِ ﴿۱۱﴾ ؕ

ڪوڙ ڳالهائيندڙ لاءِ انهي ڏينهن هلاڪت آهي. جيڪي قيامت جي ڏينهن کي ڪوڙو سمجهن ٿا.

له تنوير المقباس تفسير ابن عباس.

وَمَا يُكَذِّبُ بِهٖٓ اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ اَثِيْمٍ (١٢) اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا

۽ ان کي ڪوڙو سمجهي قيامت جي ڏينهن کي مگر حد کان وڌيڪ گنهگار. جڏهن اُن تي اسان جون آيتون پڙهيون وڃن ٿيون

قَالَ اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ (١٣) كَلَّا بَلْ ۜ رَانَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ مَّا

چوي ٿو ته (اهي) اڳين ماڻهن جون ڳالهيون آهن. خبردار! بلڪ انهن جي بداعماليءَ جي ڪري انهن جي دلين تي

كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ (١٤) كَلَّآ اِنَّهُمْ عَنْ رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ

ڪٽ چڙهيل آهي. خبردار بيشڪ اهي قيامت جي ڏينهن پنهنجي رب جي ديدار کان

لَّمَحْجُوْبُوْنَ (١٥) ثُمَّ اِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيْمِ (١٦) ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا

محروم هوندا. پوءِ بيشڪ اهي يقيناً جهنم ۾ داخل ٿيندا. ان کان پوءِ انهن کي چيو ويندو هي

الَّذِيْ كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ (١٧) كَلَّآ اِنَّ كِتٰبَ الْاَبْرَارِ لَفِيْ

اُها آهي جنهن کي توهان ڪوڙو سمجهندا هئا. خبردار بيشڪ مؤمنن جا عمل نامان

عِلِّيِّيْنَ (١٨) وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا عِلِّيُّوْنَ (١٩) كِتٰبٌ مَّرْقُوْمٌ (٢٠) يَّشْهَدُهُ

عليين ۾ آهن. ۽ اي پڙهندڙ توکي ڪهڙي خبر ته عليين ڇا آهي؟ . اها (عليين) مهر لڳايل لکت آهي جنهن جي زيارت

الْمُقَرَّبُوْنَ (٢١) اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ نَعِيْمٍ (٢٢) عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ (٢٣)

خدا جا پيارا ڪن ٿا. بيشڪ نيڪوڪار يقيناً نعمتن ۾ آهن. تختن تي (نعمتون) ڏسي رهيا آهن.

تَعْرِفُ فِيْ وُجُوْهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيْمِ (٢٤) يُسْقَوْنَ مِنْ رَّحِيْقٍ

اي محبوب توهان انهن جي چهرن مان نعمتن جي تازگي معلوم ڪندا. انهن کي مهر هڻيل خالص پاڪ شراب

مَّخْتُوْمٍ (٢٥) خِتٰمُهٗ مِسْكٌ ۜ وَفِيْ ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُوْنَ (٢٦)

پياريو ويندو. انهيءَ جي آخري ڍڪ مان مشڪ جي خوشبو نڪرندي، شوقين پڄي انهيءَ جو شوق رکن.

وَمِزَاجُهٗ مِنْ تَسْنِيْمٍ (٢٧) عَيْنًا يَّشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُوْنَ (٢٨)

۽ ان کي تسنيم جي پاڻيءَ سان ملايو ويندو. (تسنيم) اهو چشمون آهي جنهن مان الله جا پيارا پاڻي پيئندا.

له تفسير جلالين.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

بيشڪ گنهگار مؤمنن تي (دنيا ۾) کلندا هئا.

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ

۽ جڏهن اهي مؤمن وٽان (دنيا ۾) لنگهندا هئا ته پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي اشارا ڪندا هئا. ۽ اهي جڏهن پنهنجي

أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ

اهل ڏانهن موٽندا هئا ته خوش ٿي موٽندا هئا. ۽ اهي جڏهن مؤمنن کي ڏسندا هئا، چوندا هئا ته بيشڪ

هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾

اهي (رسول عربي تي ايمان آڻي) گمراه آهن. ۽ ڪين مؤمنن تي محافظ ڪري نه موڪليو ويو هو.

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ

پوءِ مؤمن قيامت جي ڏينهن ڪافرن تي کلندا. اهي تختن تي ويهي

يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ ع

انهن جي عذاب کي ڏسندا. (۽ چوندا) ڇا ڪافرن کي سندن بد اعمالي جو ڪو بدلو مليو؟ (يقيناً مليو)

آياتها ٢٥ سُورَةُ الانْشِقَاقِ مَكِّيَّةٌ (٨٤) (٨٣) رُكُوعُهَا ١

سورة انشقاق مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ ٢٥ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الله تعاليٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ رحم وارو (آهي).

إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا

جنهن وقت آسمان چيرجي پوندو. ۽ اهو پنهنجي رب جو حڪم مڃيندو ۽ آسمان جو حق به اهو آهي. ۽ جنهن وقت

الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذِنَتْ

زمين همواري ڪئي ويندي. ۽ زمين اڇليندي جيڪي ان ۾ هوندو ۽ اها خالي ٿي ويندي. ۽ اها پنهنجي رب جو حڪم

له روح المعاني. له تفسير جلالين.

لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝٥ يٰٓأَيُّهَا الْإِنسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ

مڃيندي ۽ اُن جو حق به اهو آهي. اي انسان بيشڪ تون مرڻ تائين (نيڪي ۽ بدي جي) چڱي طرح ڪوشش

كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ۝٦ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ۝٧

ڪندڙ آهين پوءِ تو کي ان جي جزا ملندي. پوءِ پر اهو ماڻهو جنهن کي پنهنجو عمل نامو پنهنجي ساڄي هٿ ۾ ڏنو ويو.

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ۝٨ وَيَنقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ

پوءِ جلد ان کان تمام آسان حساب ورتو ويندو. ۽ اهو پنهنجي اهل ڏانهن

مَسْرُورًا ۝٩ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۝١٠ فَسَوْفَ

خوش ٿي موٽندو. ۽ پر اهو ماڻهو جنهن کي سندس عمل نامو پٺن جي پويان ڏنو ويو. پوءِ جلد

يَدْعُو ثُبُورًا ۝١١ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ۝١٢ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ

اهو پنهنجي لاءِ هلاڪت طلب ڪندو. ۽ اهو ٻرندڙ باهه ۾ پوندو. بيشڪ اهو (دنيا ۾) پنهنجي اهل ۾

مَسْرُورًا ۝١٣ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ۝١٤ بَلَىٰٓ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ

خوش رهندو هو. بيشڪ اهو گمان ڪندو هو ته ڪيس هرگز نه موٽايو ويندو. ها واپسي يقيني آهي بيشڪ ان جو رب ان کي

بَصِيرًا ۝١٥ فَلَآ أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ۝١٦ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ۝١٧ وَ

ڏسندڙ آهي. پوءِ مون کي قسم آهي لالاڻ جو جيڪا سج لهڻ کان پوءِ آسمان تي ٿيندي آهي. ۽ قسم آهي رات جو ۽ جيڪي شيون ان ۾ گڏ ٿين ٿيون. ۽

الْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ۝١٨ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ۝١٩ فَمَا لَهُمْ لَا

قسم آهي چنڊ جو جڏهن ان جي چانڊوڪي مڪمل ٿئي ٿي ته توهان يقيناً هڪ منزل کان ٻي منزل تي سوار ٿيندا. پوءِ انهن کي ڇا ٿيو آهي جو اهي

يُؤْمِنُونَ ۝٢٠ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ۝٢١ السجدة

ايمان نٿا آڻين؟ ۽ جڏهن وقت انهن تي قرآن ڪريم پڙهيو وڃي ٿو ته اهي سجدو نٿا ڪن.

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ۝٢٢ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ۝٢٣

بلڪ جن ماڻهن ڪفر ڪيو اهي ان جو انڪار ڪن ٿا. ۽ الله تعالى ان کي چڱيءَ طرح ڄاڻندڙ آهي جيڪي اهي دل ۾ رکن ٿا.

معانقة ۱۲

السجدة ۱۳

ل روح البيان. ك بيضاوي. ڪ ۽ ڪ مظهري.

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٢٤﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

بوءِ تو هان انهن کي دردناڪ عذاب جي بشارت ڏي. مگر انهن ماڻهن جن ايمان آندو ۽ نيڪ

ع ١/٢٥/٩ الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ﴿٢٥﴾

عمل ڪيا انهن لاءِ اهو اجر آهي جيڪو ختم ٿيندڙ نه آهي

سُوْرَةُ الْبُرُوْجِ مَكِّيَّةٌ

(اٰياتها ٢٢) (٨٥) (٢٧) (رکوعها ١)

سورة بروج مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ ٢٢ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالىٰ جي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوْجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُوْدِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ

قسم آهي آسمان جو (جنهن ۾) ١٢ برج آهن. ۽ قسم آهي وعده ڪيل ڏينهن جو. قسم آهي رسول عربي

وَّمَشْهُوْدٍ ﴿٣﴾ قُتِلَ اَصْحٰبُ الْاُخْدُوْدِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ

۽ سندس امت جو. نه ڪاهي وارا هلاڪ ڪيا ويا. ان باهه ۾ جيڪا

الْوَقُوْدِ ﴿٥﴾ اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُوْدٌ ﴿٦﴾ وَّهُمْ عَلٰى مَا يَفْعَلُوْنَ

ٻرڪي واري هئي. جنهن وقت اهي ان تي ويهندڙ هئا. ۽ اهي پاڻ شاهد آهن جيڪي ڪجهه

بِالْمُؤْمِنِيْنَ شُهُوْدٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوْا مِنْهُمْ اِلَّآ اَنْ يُّؤْمِنُوْا

انهن مومنن سان ڪيو هو. ۽ انهن (مومنن) ۾ ڪو عيب نه هو، مگر انهن الله تعالىٰ

بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ ﴿٨﴾ الَّذِيْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَ

تي ايمان آندو جيڪو غالب هميشه ساراهيل آهي. اهو آهي جنهن لاءِ آسمانن ۽ زمين جي

الْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيْدٌ ﴿٩﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ

بادشاهي آهي، ۽ الله تعالىٰ هر شيءِ تي گواهه آهي. بيشڪ جن ماڻهن

له تفسير النسفي وتفسير مظهري.

فَتَنُوا الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوْبُوْا فَلَهُمْ

مؤمن مردن ۽ مؤمن عورتن کي تڪليف ڏني ان کان پوءِ اُهي توبه تائب نہ ٿيا پوءِ انهن لاءِ

عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيْقِ ⑩ اِنَّ الَّذِيْنَ

جهنم جو عذاب آهي، ۽ انهن لاءِ باهہ جو عذاب آهي. بيشڪ جن ماڻهن

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۬ۥ

ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا انهن لاءِ باغ آهن جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون.

ءِ آية حصية ١٣

ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيْرُ ⑪ اِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيْدٌ ⑫

اها تمام وڏي ڪاميابي آهي. بيشڪ توهان جي رب جي پڪڙ ڏاڍي سخت آهي.

اِنَّهٗ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيْدُ ⑬ وَهُوَ الْغَفُوْرُ الْوَدُوْدُ ⑭ ذُو

بيشڪ اهو ئي (دنيا ۾) پيدا ڪري ٿو ۽ (آخرت ۾) ٻيهر زنده ڪري ٿو، اهو (گنهگار مؤمنن کي) بخشيندڙ (نيڪن سان) پيار ڪندڙ آهي جيڪو

الْعَرْشِ الْمَجِيْدُ ⑮ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيْدُ ⑯ هَلْ اَتٰىكَ

عرش سڳوري جو مالڪ آهي. جيئن چاهي تيئن ڪندڙ آهي. ڇا توهان وٽ

حَدِيْثُ الْجُنُوْدِ ⑰ فِرْعَوْنَ وَثَمُوْدَ ⑱ بَلِ الَّذِيْنَ

لشڪرن جي خبر پهتي. يعني فرعون ۽ ثمود جي؟ بلڪ اهي ماڻهو جن

كَفَرُوْا فِيْ تَكْذِيْبٍ ⑲ وَّاللّٰهُ مِنْ وَّرَآئِهِمْ مُّحِيْطٌ ⑳

ڪفر ڪيو سي تڪذيب ڪرڻ ۾ آهن. ۽ الله تعاليٰ انهن جي پويان کين گهيرو ڪندڙ آهي.

بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَّجِيْدٌ ㉑ فِيْ لَوْحٍ مَّحْفُوْظٍ ㉒

ع ١ ٣٠

بلڪ اهو قرآن مجيد آهي. جيڪو لوح محفوظ ۾ آهي.

اٰيَاتُهَا ١٧ (٨٦) سُوْرَةُ الطَّارِقِ مَكِّيَّةٌ (٣٦) رُكُوْعُهَا ١

سورة طارق مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ ١٧ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

له جامع البيان. كه جلالين. كه النسفي.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

اللّٰہ تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي)۔

وَالسَّمَآءِ وَالطَّارِقِ ۙ ① وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا الطَّارِقُ ۙ ② النَّجْمُ

قسم آهي آسمان جو ۽ قسم آهي طارق جو ۽ تو کي ڪنهن ڄاڻايو ته طارق ڇا آهي؟ (اهو هڪ) ٻرندڙ

الثَّاقِبُ ۙ ③ اِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ۭ ④ فَلْيَنْظُرِ

ستارو آهي. هر انسان لاءِ هڪ محافظ (فرشتو) مقرر آهي. پوءِ انسان کي سوچڻ

الْاِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۭ ⑤ خُلِقَ مِنْ مَّآءٍ دَافِقٍ ۙ ⑥ يَّخْرُجُ

گهرجي ته ان کي ڇا مان خلقيو ويو آهي؟ (ان کي) هڪ ٽپي واري پاڻيءَ مان پيدا ڪيو ويو آهي. جيڪو

مِنْۢ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَآىِٕبِ ۭ ⑦ اِنَّهٗ عَلٰى رَجْعِهٖ لَقَادِرٌ ۭ ⑧

پٺيءَ ۽ سيني جي وچان نڪري ٿو. بيشڪ اهو، ان جي موٽائڻ تي قادر آهي.

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَآىِٕرُ ۙ ⑨ فَمَا لَهٗ مِنْ قُوَّةٍ وَّلَا نَاصِرٍ ۭ ⑩ وَ

جنهن ڏينهن مخفي رازن جي جاچ ڪئي ويندي. پوءِ (قيامت جي انڪار ڪندڙ لاءِ) ڪا به قوت ۽ ڪو مددگار نه هوندو. قسم آهي

السَّمَآءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ۙ ⑪ وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ۙ ⑫ اِنَّهٗ

آسمان جو جيڪو مينهن وسائي ٿو. قسم آهي زمين جو جيڪا ڦاٽي پوي ٿي. بيشڪ اهو (قرآن ڪريم)

لَقَوْلٌ فَصْلٌ ۙ ⑬ وَّمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ۭ ⑭ اِنَّهُمْ يَكِيْدُوْنَ كَيْدًا ۙ ⑮

فيصلو ڪندڙ قول آهي. ۽ اهو (قرآن ڪريم) ڪا مذاق ناهي. بيشڪ اهي (ڪفار مڪه) چڱي طرح اٽڪلون ڪن ٿا.

وَّاَكِيْدُ كَيْدًا ۚ ⑯ فَمَهِّلِ الْكٰفِرِيْنَ اَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ۧ ⑰ ع ١

۽ آءٌ انهن کي انهن جي اٽڪل جي سزا ڏيان ٿو. پوءِ رسول عربي! تو ڪافرن کي ڍر ڏي. (۽) انهن کي ٿوري مهلت ڏيو.

(اٰيَاتُهَا ١٩) سُوْرَةُ الْاَعْلٰى مَكِّيَّةٌ (٨٧) (٨) (رُكُوْعُهَا ١)

سورة اعليٰ مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي. ان ۾ ١ رڪوع ۽ ١٩ آيتون آهن.

لہ ۽ ٽہ مظهري. ڪہ تفسير نسفي. ٿہ تفسير جلالين. شہ تفسير مظهري.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ۝

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو آهي.

سَبِّحِ اسۡمَ رَبِّكَ الۡاَعۡلَى ۝١ الَّذِىۡ خَلَقَ فَسَوّٰى ۝٢ وَالَّذِىۡ

رسول عربي توهان پنهنجي رب جي نالي جي پاڪائي بيان ڪريو جيڪو تمام اعلیٰ آهي. اهو رب جنهن پيدا ڪيو پوءِ درست ڪيو. اهو رب جنهن

قَدَّرَ فَهَدٰى ۝٣ وَالَّذِىۡۤ اَخۡرَجَ الۡمَرۡعٰى ۝٤ فَجَعَلَهٗ غُثَآءً

اندازو ڪيو پوءِ هدايت ڏني. ۽ اهو رب جنهن (مال لاءِ) ساوو چارو پيدا ڪيو. پوءِ ان کي سڪل (ڪارو

اَحۡوٰى ۝٥ سَنُقۡرِئُكَ فَلَا تَنۡسٰٓى ۝٦ اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ؕ اِنَّهٗ

ڪارو بنايو. اسين جلد توهان کي قرآن سيکاريندا سين پوءِ توهان نه وساريندا. مگر جيڪو الله تعالیٰ چاهي. بيشڪ اهو

يَعۡلَمُ الۡجَهۡرَ وَمَا يَخۡفٰى ۝٧ وَنُيَسِّرُكَ لِلۡيُسۡرٰى ۝٨ فَذَكِّرۡ

هر ظاهر ۽ مخفي کي ڄاڻي ٿو. ۽ اسين جلد توهان کي آسان طريقي جي توفيق ڏينداسين پوءِ توهان نصيحت ڪريو

اِنۡ نَّفَعَتِ الذِّكۡرٰى ۝٩ سَيَذَّكَّرُ مَنۡ يَّخۡشٰى ۝١٠ وَيَتَجَنَّبُهَا

جيڪڏهن نصيحت (انهن کي) نفعو ڏئي ٿي. جلد اهو ماڻهو نصيحت حاصل ڪندو جيڪو الله کان ڊڄي ٿو ۽ ان کان اهو وڌو بدبخت

الۡاَشۡقَى ۝١١ الَّذِىۡ يَصۡلَى النَّارَ الۡكُبۡرٰى ۝١٢ ثُمَّ لَا يَمُوۡتُ

پري ٿيندو. جيڪو بي حد وڏي باهه ۾ پوندو. ان کان پوءِ نه اهو ان ۾ مرندو

فِيۡهَا وَلَا يَحۡيٰى ۝١٣ قَدۡ اَفۡلَحَ مَنۡ تَزَكّٰى ۝١٤ وَذَكَرَ اسۡمَ

۽ نه جيئندو. بيشڪ ڪامياب ٿيو اهو شخص جيڪو (ڪفر ۽ گناهن کان) پاڪ ٿيو. ۽ پنهنجي رب جو نالو ورتائين (الله اڪبر

رَبِّهٖ فَصَلّٰى ۝١٥ بَلۡ تُؤۡثِرُوۡنَ الۡحَيٰوةَ الدُّنۡيَا ۝١٦ وَالۡاٰخِرَةُ

چئي) پوءِ نماز شروع ڪئي ٿو. بلڪ توهان (ڪافر) دنيا جي حياتي کي پسند ڪريو ٿا. ۽ آخرت

خَيۡرٌ وَّاَبۡقٰى ۝١٧ اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ الۡاُوۡلٰى ۝١٨ صُحُفِ

ڀلي ۽ وڌيڪ بقادار آهي. بيشڪ هي (مذڪوره نصيحت) پهرين آسماني ڪتابن ۾ آهي يعني

ع ١٩/١٢

إِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى ﴿١٩﴾

(حضرت) ابراهيم ۽ (حضرت) موسىٰ جي ڪتابن ۾.

آياتها ٢٦ (٨٨) سُورَةُ الْغَاشِيَةِ مَكِّيَّةٌ (٦٨) ركوعها ١

سورة غاشيه مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٢٦ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

هَلْ أَتٰىكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾

تحقيق توهان وٽ غاشيه (قيامت) جي خبر پهتي. ڪيترا مُنهن ان ڏينهن ذليل ۽ خوار هوندا.

عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ

(جيڪي فقط دنيا لاءِ) ڪم ڪندڙ (۽) ٿڪجندڙ هوندا. اهي ٻرندڙ باهه ۾ پوندا. (انهن کي) ٻي حد تهڪندڙ چشمي مان

ءَانِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَّا يُسْمِنُ

پاڻي پياريو ويندو. انهن لاءِ ضريع (سُڪل زهريلي ڪنڊن) کان علاوه ڪو به طعام نه هوندو. جيڪو نه کين ٿلهو ڪندو

وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِّسَعْيِهَا

۽ نه ڪا ٿڃ بُک دفع ڪندو. ڪيترا چهرا ان ڏينهن نعمتن ۽ خوشين ۾ هوندا. جيڪي پنهنجي ڪوشش تي

رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾

راضي ۽ خوش هوندا. اهي بُلند جنت ۾ هوندا. جو ان ۾ ڪا اجائي ڳالهه نه ٻُڌندا.

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَأَكْوَابٌ

انهي ۾ هڪ چشمو وهندڙ آهي. انهي ۾ مٿاهان تخت آهن. (۽ هر وقت انهن جي اڳيان) چونڊيل

مَّوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾

پيالا هوندا. ۽ لاڳيتا غاليچا وڇايل هوندا. ۽ (انهن تي) سفيد اعلىٰ قسم جا ڪپڙا وڇايل هوندا.

اَفَلَا يَنْظُرُوْنَ اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَاِلَى السَّمَآءِ

ڇا پوءِ اهي اُٺ (جي خلقت) ڏانهن نٿا ڏسن ته اهو ڪهڙيءَ طرح پيدا ڪيو ويو. ۽ آسمان ڏانهن نٿا ڏسن ته اهو

كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَاِلَى الْاَرْضِ

ڪيئن بلند ڪيو ويو. ۽ جبلن ڏانهن نٿا ڏسن ته اهي ڪيئن کوڙيا ويا. ۽ زمين ڏانهن نٿا ڏسن ته اها

كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ اِنَّمَآ اَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ

ڪيئن وڇائي وئي (آهي). پوءِ (اي رسول عربي) تون انهن نصيحت ڪر، تون ته نصيحت ڪندڙ آهين. تون انهن تي هرگز

بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾ اِلَّا مَنْ تَوَلّٰى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ

تسلط ڪندڙ نه آهين. مگر جيڪو منهن موڙي ۽ ڪفر ڪري تنهن کي الله تعالىٰ وڏو عذاب

الْاَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ اِنَّ اِلَيْنَآ اِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾ ع ١٣

چکائيندو. بيشڪ انهن جو ورڻ اسان ڏانهن آهي. ان کان پوءِ بيشڪ انهن جو حساب ڪرڻ اسان تي آهي.

(٣٠) اٰياتها — سُوْرَةُ الْفَجْرِ مَكِّيَّةٌ (٨٩) — (١٠) — رکوعها (١)

سورة فجر مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٣٠ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَّالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَالَّيْلِ

قسم آهي فجر جو، قسم آهي ڏهن راتين جو. قسم آهي ٻڌي ۽ اڪي جو. قسم آهي رات جو

اِذَا يَسْرِ ﴿٤﴾ هَلْ فِيْ ذٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِيْ حِجْرٍ ﴿٥﴾

جڏهن اها وڃي ٿي. بيشڪ انهي ۾ عقلمندن لاءِ (هڪ عظيم) قسم آهي.

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾ اِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِيْ

رسول عربي ڇا تو نه ڏٺو ته توهان جي رب عاد وارن سان ڇا ڪيو. اهي ارم شهر وارا جيڪي قد ۾ ڊگها. انهن جهڙا

له تفسير نسفي. ٢ه تفسير مظهري. ٣ه لغات القرآن.

لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ

(قداور) شهرن ۾ نه پيدا ڪيا ويا . ۽ ثمود وارا جن واديءَ قريٰ ۾ پٿر تراشي ڪري

بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾

گهر بنايا . ۽ فرعون وارا جيڪي مضبوط عمارتون ٺاهيندا هئا . انهن مان هُنن شهرن ۾ نافرماني ڪئي .

فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ

پوءِ ان ۾ فساد وڌايائون . پوءِ توهان جي رب انهن تي سخت عذاب وارو چهبڪ

عَذَابٍ ﴿١٣﴾ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا

موڪليو . بيشڪ توهان جو رب يقيناً هڪ موقعي ۾ مخلوق جو انتظار ڪندڙ آهي . ۽ انسان (ڪافر) کي جڏهن

مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾

سندس رب آزمائي ٿو پوءِ ان کي عزت ۽ نعمت ڏئي ٿو ، پوءِ اهو چوي ٿو منهنجي رب مون کي عزت ڏني .

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي

۽ پر جنهن وقت اهو ان کي آزمائي ٿو پوءِ ان تي رزق تنگ ڪري ٿو . پوءِ اهو چوي ٿو منهنجي رب

أَهَانَنِ ﴿١٦﴾ كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَاضُّونَ

مون کي خوار ڪيو . خبردار بلڪ توهان يتيمن جي عزت نٿا ڪريو . ۽ نه توهان پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي

عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا ﴿١٩﴾

مسڪينن جي کاڌي جو شوق ڏيا ريو ٿا . ۽ توهان (ناحق) ورثي جي ملڪيت کي هڙپ ڪريو ٿا .

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾ كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا

۽ توهان مال کي جمع ڪرڻ جي بي حد محبت رکو ٿا . خبردار جنهن وقت زمين تي زلزلن کان پوءِ زلزلا

دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ

ايندا . ۽ توهان جي رب جو حڪم پهچندو ۽ ملائڪ صفون ٻڌي بيهندا . ۽ انهي ڏينهن

له تفسير مظهري، ته تفسير النسفي، ته تفسير ڪمالين ولغات القرآن (منزل ٧) که تفسير جلالين

بِجَهَنَّمَ ۙ يَوْمَئِذٍ يَّتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰى ﴿٢٣﴾

جهنم کي آندو ويندو، اُن ڏينهن انسان سوچيندو ۽ (ان ڏينهن) سوچڻ مان ڇا حاصل ٿيندو.

يَقُوْلُ يٰلَيْتَنِيْ قَدَّمْتُ لِحَيَاتِيْ ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ

اهو چوندو هاءِ افسوس پنهنجي حياتي ۾ ڪو نيڪ عمل ڪريان ها. پوءِ اُن ڏينهن الله تعالىٰ کي وڏيڪ

عَذَابَهٗۤ اَحَدٌ ﴿٢٥﴾ وَّلَا يُوْثِقُ وَثَاقَهٗۤ اَحَدٌ ﴿٢٦﴾ يٰۤاَيَّتُهَا النَّفْسُ

ڪو اُن ڄي عذاب ڪري سگهندو ۽ الله کان وڌيڪ ان ڄي ڪوبه پڪڙ ڪري سگهندو. اي نفس

الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِيْۤ اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾

مطمئن. تون پنهنجي رب ڏانهن موٽ (ان حال ۾) جو تون ان کان راضي ۽ اهو تو کان راضي هجي.

فَادْخُلِيْ فِيْ عِبٰدِيْ ﴿٢٩﴾ وَادْخُلِيْ جَنَّتِيْ ﴿٣٠﴾ ع ١٤

پوءِ تون منهنجي خاص ٻانهن ۾ داخل ٿي. ۽ تون منهنجي جنت ۾ داخل ٿي.

سُوْرَةُ الْبَلَدِ مَكِّيَّةٌ (٩٠) (٣٥)

اٰياتها ٢٠ — رکوعها ١

سورة بلد مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي. انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٢٠ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ ۽ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان (۽) رحم وارو (آهي).

لَاۤ اُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾ وَاَنْتَ حِلٌّۢ بِهٰذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾

قسم آهي مون کي هن عظمت واري شهر (مڪه مڪرمه) جو ۽ رسول عربي توهان هن عظمت واري شهر ۾ رهندڙ آهيو.

وَوَالِدٍ وَّمَا وَلَدَ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ كَبَدٍ ﴿٤﴾

قسم آهي رسول عربي جو ۽ اُن جي امت جو. بيشڪ تحقيق اسان انسان کي تڪليف لاءِ پيدا ڪيو.

اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَّقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ﴿٥﴾ يَقُوْلُ اَهْلَكْتُ

ڇا اهو (ڪافر) پيو سمجهي ته ڪوبه هڪڙو اُن تي قادر نه ٿيندو. اهو چوي ٿو مون

له تفسير روح البيان.

مَالًا لُّبَدًا ﴿٦﴾ أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُۥٓ أَحَدٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ نَجْعَل

تمام گهڻو مال وڃايو. ڇا اهو ڀانئي ٿو ته ان کي ڪو به نه ٿو ڏسي. ڇا اسان اُن لاءِ

لَّهُۥ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾ وَهَدَيْنَٰهُ

ٻه اکيون پيدا نه ڪيون؟ ۽ زبان ۽ ٻه چپ پيدا نه ڪيا؟ ۽ اسان اُن کي (خير ۽ شر جون)

ٱلنَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾ فَلَا ٱقْتَحَمَ ٱلْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ

ٻه واٽون نه ڏيکاريون. پوءِ عقبه ۾ ٽپو نه ڏنائين ۽ توهان کي ڪنهن ڄاڻايو ته

مَا ٱلْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَٰمٌ فِى يَوْمٍ ذِى

عَقَبَهُ ڇا آهي؟ ٻانهي کي آزاد ڪرڻ. يا بک واري ڏينهن طعام

مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

کارائڻ. ان يتيم کي جيڪو ويجهو مائٽ هجي. يا ان مسڪين کي جيڪو مٽيءَ ۾ رهندڙ هجي

ثُمَّ كَانَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ وَ

پوءِ اهو انهن ماڻهن مان هجي جن ايمان آندو ۽ هڪ ٻئي کي صبر جي وصيت ڪئي ۽

تَوَاصَوْا۟ بِٱلْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

هڪ ٻئي کي رحم و ڪرم جي وصيت ڪئي. اهي ساڄي پاسي وارا (بهشتي) آهن.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا هُمْ أَصْحَٰبُ ٱلْمَشْـَٔمَةِ ﴿١٩﴾

۽ جن ماڻهن اسان جي آيتن جو انڪار ڪيو اهي کاٻي پاسي وارا (دوزخي) آهن.

ع ١ / ٢٠ / ١٥ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌۢ ﴿٢٠﴾

انهن تي دم ڏنل باهه هوندي.

(٩١) سُورَةُ الشَّمْسِ مَكِّيَّةٌ (٢٦)

اٰياتها ١٥ — ركوعها ١

سورة شمس مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ١٥ آيتون آهن.

له تفسير جلالين. ڪه تنوير المقباس.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ۝

الله تعالیٰ جي نالي شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي) -

وَالشَّمۡسِ وَضُحٰهَا ۝۱ وَالۡقَمَرِ اِذَا تَلٰهَا ۝۲ وَالنَّهَارِ اِذَا

قسم آهي سج جو ۽ ان جي روشني جو - قسم آهي چنڊ جو جڏهن مڪمل روشني ڪري ٿو. قسم آهي ڏينهن جو جڏهن

جَلّٰهَا ۝۳ وَالَّيۡلِ اِذَا يَغۡشٰهَا ۝۴ وَالسَّمَآءِ وَمَا بَنٰهَا ۝۵

اهو سج کي روشن ڪري ٿو. قسم آهي رات جو جڏهن اها سج کي لڪائي ٿي. قسم آهي آسمان جو ۽ ان جي بنائيندڙ جو.

وَالۡاَرۡضِ وَمَا طَحٰهَا ۝۶ وَنَفۡسٍ وَّمَا سَوّٰهَا ۝۷ فَاَلۡهَمَهَا

قسم آهي زمين جو ۽ ان جي پکيڙيندڙ جو. قسم آهي انسان جو ۽ ان جي درست ڪندڙ جو. پوءِ ان جي

فُجُوۡرَهَا وَتَقۡوٰهَا ۝۸ قَدۡ اَفۡلَحَ مَنۡ زَكّٰهَا ۝۹ وَقَدۡ

برائي ۽ چڱائي ان جي دل ۾ وڌائين - بيشڪ ڪامياب ٿيو اهو شخص جنهن پنهنجي نفس کي پاڪ ڪيو. ۽ بيشڪ

خَابَ مَنۡ دَسّٰهَا ۝۱۰ كَذَّبَتۡ ثَمُوۡدُ بِطَغۡوٰىهَآ ۝۱۱ اِذِ

ناڪام ٿيو اهو شخص جنهن پنهنجي نفس کي (گناهن ۾) لڪايو. ثمود وارن پنهنجي سرڪشي جي ڪري (پيغمبر حضرت صالح) کي ڪوڙو ڄاتو جڏهن

انۡۢبَعَثَ اَشۡقٰهَا ۝۱۲ فَقَالَ لَهُمۡ رَسُوۡلُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ

اهو شخص (ڏاچي کي مارڻ لاءِ) اٿيو جيڪو وڏو بدبخت هو. پوءِ انهن کي (حضرت) صالح چيو الله جي ڏاچي ۽ ان جي پاڻي پيئڻ

وَسُقۡيٰهَا ۝۱۳ فَكَذَّبُوۡهُ فَعَقَرُوۡهَا ۙ۬ فَدَمۡدَمَ عَلَيۡهِمۡ

جي واري کان پاسو ڪيو. پوءِ انهن ان کي ڪوڙو سمجهيو پوءِ انهن ڏاچي کي هلاڪ ڪيو، پوءِ انهن کي سندن رب

رَبُّهُمۡ بِذَنۡۢبِهِمۡ فَسَوّٰىهَا ۝۱۴ وَلَا يَخَافُ عُقۡبٰهَا ۝۱۵ ع ۵ ۱۶ ۱

سندن گناهه جي ڪري هلاڪ ڪيو پوءِ انهن کي برابر ڪيائين. ۽ الله تعالیٰ کي انهن جي تباهي جي پرواهه نه هئي.

آياتها ٢١ (٩٢) سُوۡرَةُ الَّيۡلِ مَكِّيَّةٌ (٩) رکوعها ١

سورة ليل مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي. انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٢١ آيتون آهن.

١٣، ١٤، ١٥ جي رات چنڊ مڪمل گول ۽ روشن ٿئي ٿو. ان تفسير مظهري. (منزل ٧) ٢ تفسير النسفي. ٣ تفسير مظهري.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان باجهارو (آهي) .

وَالَّيۡلِ اِذَا يَغۡشٰى ۝١ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ۝٢ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ

قسم آهي رات جو جڏهن اُها ڇانئجي وڃي ٿي . قسم آهي ڏينهن جو جڏهن اهو روشن ٿئي ٿو . قسم آهي اُن خالق جو جنهن مذڪر

وَالۡاُنۡثٰٓى ۝٣ اِنَّ سَعۡيَكُمۡ لَشَتّٰى ۝٤ فَاَمَّا مَنۡ اَعۡطٰى وَ

۽ مؤنث پيدا ڪيا . بيشڪ توهان جي ڪوشش يقيناً مختلف آهي . پوءِ پر اهو ماڻهو جنهن (پنهنجو مال خدا جي راهه ۾[1]) ڏنو

اتَّقٰى ۝٥ وَصَدَّقَ بِالۡحُسۡنٰى ۝٦ فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلۡيُسۡرٰى ۝٧

۽ پرهيزگاري اختيار ڪئي ۽ ملت[2] اسلام کي سچو سمجهيو . پوءِ جلد اسين اُن کي آسانيءَ جي توفيق عطا ڪنداسين .

وَاَمَّا مَنۡۢ بَخِلَ وَاسۡتَغۡنٰى ۝٨ وَكَذَّبَ بِالۡحُسۡنٰى ۝٩ فَسَنُيَسِّرُهٗ

۽ پر اهو ماڻهو جنهن بخيلي ڪئي ۽ بي پرواهه ٿيو . ۽ ملتِ اسلاميه جي تڪذيب ڪئي . پوءِ جلد اسين اُن کي

لِلۡعُسۡرٰى ۝١٠ وَمَا يُغۡنِىۡ عَنۡهُ مَالُهٗۤ اِذَا تَرَدّٰى ۝١١ اِنَّ عَلَيۡنَا لَلۡهُدٰى ۝١٢

تباهه ۾ گرفتار ڪنداسين . ۽ جڏهن اهو پاڻ مرندو ته ڪين سندس مال کو نفعو ڏيندو . بيشڪ هدايت اسان تي آهي .

وَاِنَّ لَنَا لَلۡاٰخِرَةَ وَالۡاُوۡلٰى ۝١٣ فَاَنۡذَرۡتُكُمۡ نَارًا تَلَظّٰى ۝١٤ لَا

۽ بيشڪ آخرت ۽ دنيا جا مالڪ اسين آهيون . پوءِ آءٌ توهان کي اُن باهه کان ڊيڄاريان ٿو جيڪا ڀڙڪي پئي . نه ٿو

يَصۡلٰٮهَاۤ اِلَّا الۡاَشۡقَى ۝١٥ الَّذِىۡ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ۝١٦ وَسَيُجَنَّبُهَا

داخل ٿئي انهي ۾ مگر وڏو بدبخت . جنهن تڪذيب ڪئي ۽ منهن ڦيرايو . ۽ اُن کان ضرور پري رکيو ويندو

الۡاَتۡقَى ۝١٧ الَّذِىۡ يُؤۡتِىۡ مَالَهٗ يَتَزَكّٰى ۝١٨ وَمَا لِاَحَدٍ عِنۡدَهٗ

اُن شخص کي جيڪو وڏو پرهيزگار آهي جيڪو پنهنجو مال پاڪ ٿيڻ لاءِ خرچ ڪري ٿو ۽ ڪنهن جو ان تي ڪو

مِنۡ نِّعۡمَةٍ تُجۡزٰٓى ۝١٩ اِلَّا ابۡتِغَآءَ وَجۡهِ رَبِّهِ الۡاَعۡلٰى ۝٢٠

احسان ناهي جنهن جو بدلو ڏنو وڃي ٿو . مگر اهو فقط پنهنجي ربّ تعالىٰ جي رضامندي گهري ٿو .

[1] تفسير النسفي . [2] تفسير جلالين

ع ٤١ ١٧

وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ﴿٢١﴾

۽ اهو جلد (پنهنجي رب کان) راضي ٿيندو.

آیاتها ١١ سُوْرَةُ الضُّحٰى مَكِّيَّةٌ (٩٣) (١١) رکوعها ١

سورة ضحىٰ مکه مکرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ١١ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ ٻاجهارو (آهي).

وَالضُّحٰى ﴿١﴾ وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰى ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا

قسم آهي ڏينهن جي چڙهڻ جي قسم آهي رات جو جڏهن اها خاموش ٿي رسول عربيﷺ توهان کي توهان جي رب نه ڇڏيو آهي ۽ نه

قَلٰى ﴿٣﴾ وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيْكَ

ناراض آهي. ۽ يقيناً آخرت توهان لاءِ دنيا کان بهتر آهي ۽ بيشڪ جلد توهان کي توهان جو رب ايترو عطا ڪندو

رَبُّكَ فَتَرْضٰى ﴿٥﴾ اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيْمًا فَاٰوٰى ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ

جو توهان راضي ٿيندا. ڇا الله تعالیٰ توهان کي عزت ۽ شرافت ۾ بي مثال نه ڏٺو ۽ توهان کي پنهنجي حفاظت ۾ رکيو؟ ڇا ان توهان کي

ضَآلًّا فَهَدٰى ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى ﴿٨﴾ فَاَمَّا

پنهنجي محبت ۾ حد کان وڌندڙ نه ڏٺو ۽ توهان کي قاب قوسين تائين پهچايو ۽ ڇا ان توهان کي ضرورتمند نه ڏٺو ۽ توهان کي غني ڪيو. پوءِ

الْيَتِيْمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَاَمَّا السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

توهان (امتي) يتيم تي ڪا به سختي نه ڪريو. ۽ توهان سوال ڪندڙ کي نه تڙيو.

وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

ع ١١ ١٨

۽ توهان پنهنجي رب جي نعمتن جو اظهار ڪريو.

آیاتها ٨ سُوْرَةُ اَلَمْ نَشْرَحْ مَكِّيَّةٌ (٩٤) (١٢) رکوعها ١

سورة الم نشرح مکه مکرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٨ آيتون آهن.

ك تفسير النسفي. ك تفسير روح البيان. ك تفسير مظهري و روح البيان. ك تفسير مظهري.

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ ○

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

اَلَمۡ نَشۡرَحۡ لَکَ صَدۡرَکَ ﴿١﴾ وَ وَضَعۡنَا عَنۡکَ

(اي رسول عربي!) ڇا اسان توهان جي سيني کي (وسيع علم ۽ حڪمت لاءِ) ڪشادو نه ڪيو؟ ۽ ڇا اسان توهان تان توهان جي

وِزۡرَکَ ﴿٢﴾ الَّذِیۡۤ اَنۡقَضَ ظَهۡرَکَ ﴿٣﴾ وَ رَفَعۡنَا لَکَ

ان بار کي (امت جي بخشش جو انتظار) نه لاٿو جيڪو توهان تي ڳرو هو. ۽ ڇا اسان خاص توهان لاءِ توهان جي

ذِکۡرَکَ ﴿٤﴾ فَاِنَّ مَعَ الۡعُسۡرِ یُسۡرًا ﴿٥﴾ اِنَّ مَعَ

ذڪر کي بلند نه ڪيو. (يقيناً اسان ائين ڪري فرمايو) پوءِ بيشڪ ڏکن سان گڏ سک آهن. بيشڪ ڏکن

الۡعُسۡرِ یُسۡرًا ﴿٦﴾ فَاِذَا فَرَغۡتَ فَانۡصَبۡ ﴿٧﴾ وَ اِلٰی

سان گڏ سک آهن. پوءِ توهان جڏهن (نماز کان) فارغ ٿيو پوءِ توهان (دعا لاءِ) ڪوشش ڪريو. ۽ پنهنجي

رَبِّکَ فَارۡغَبۡ ﴿٨﴾ ع ٨ ١٩ ١

رب ڏانهن (دعا گهرڻ ۾) توهان رغبت ڪريو.

آیاتها ٨ (٩٥) سُوۡرَةُ التِّیۡنِ مَکِّیَّةٌ (٢٨) رکوعها ١

سورة التين مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٨ آيتون آهن.

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ ○

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

وَ التِّیۡنِ وَ الزَّیۡتُوۡنِ ﴿١﴾ وَ طُوۡرِ سِیۡنِیۡنَ ﴿٢﴾ وَ هٰذَا

قسم آهي انجير جو، قسم آهي زيتون جو. قسم آهي طور سينا (جبل) جو. قسم آهي

الۡبَلَدِ الۡاَمِیۡنِ ﴿٣﴾ لَقَدۡ خَلَقۡنَا الۡاِنۡسَانَ فِیۡۤ

بلد الامين (مڪه مڪرمه) جو. بيشڪ تحقيق اسان انسان کي

[1] تفسير النسفي. [2] تفسير روح البيان. [3] تفسير النسفي. [4] تفسير مظهري.

أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝٤ ثُمَّ رَدَدْنٰهُ أَسْفَلَ سٰفِلِينَ ۝٥

تمام سھڻي صورت ۾ پيدا ڪيو. اُن کان پوءِ اسان اُن کي ھيٺ کان وڌيڪ ھيٺ ڪيو.

إِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ

مگر جن ماڻھن ايمان آندو ۽ نيڪ عمل ڪيا پوءِ انھن لاءِ اجر آھي

غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝٦ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ۝٧

جيڪو ختم ٿيندڙ ناھي. پوءِ (اي انسان) تو کي ڪھڙي شيءِ دين کان تڪذيب ڪرائي ٿي.

أَلَيْسَ اللّٰهُ بِأَحْكَمِ الْحٰكِمِينَ ۝٨ ع ۱ ۸ ۲۰

ڇا الله تعاليٰ احڪم الحاڪمين ناھي؟ (ھا اسين ان تي گواھ آھيان ته اھو احڪم الحاڪمين آھي).

(آياتها ١٩) سُوْرَةُ الْعَلَقِ مَكِّيَّةٌ (٩٦) (١) (ركوعها ١)

سورة علق مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آھي ۽ ان ۾ ھڪ رڪوع ۽ ١٩ آيتون آھن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الله تعاليٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نھايت مھربان ٻاجھارو (آھي).

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ

(رسول عربي) توھان پنھنجي رب جي نالي سان پڙھو، جنھن پيدا ڪيو (آھي). انسان کي رت جي ھڪ ڳڀ مان

عَلَقٍ ۝٢ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤

پيدا ڪيو. توھان پڙھو ۽ توھان جو رب وڏو ڪريم آھي. اھو رب جنھن قلم سان (لکڻ وغيره) سيکاريو.

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥ كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ

انسان کي اُھو سيکاريو جيڪو اھو نه ڄاڻندو ھو. خبردار بيشڪ انسان

لَيَطْغٰى ۝٦ أَنْ رَّاٰهُ اسْتَغْنٰى ۝٧ إِنَّ إِلٰى رَبِّكَ الرُّجْعٰى ۝٨

نافرماني ڪري ٿو (جنھن وقت) اھو پاڻ کي غني ڏسي ٿو. بيشڪ (سڀني کي) توھان جي رب ڏانھن موٽڻو آھي.

ڦ تفسير مظھري.

أَرَءَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ۝٩ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ۝١٠ أَرَءَيْتَ إِن

ڇا تو ڏٺو ان ماڻهو (ابوجهل) کي جو هڪ ٻانهي (رسول عربي ﷺ) کي نماز پڙهڻ کان روڪي ٿو، ڀلا تو ڏٺو ته جيڪڏهن

كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ ۝١١ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ۝١٢ أَرَءَيْتَ إِن

اهو هدايت تي هجي ها، يا پرهيزگاريءَ جو حڪم ڪري ها. ڀلا تو ڏٺو ته جيڪڏهن

كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۝١٣ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ۝١٤ كَلَّا

تڪذيب ڪئي ۽ منهن موڙيو، ڇا اهو نٿو ڄاڻي ته بيشڪ الله تعالى ڏسي پيو. خبردار

لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ۝١٥ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ

جيڪڏهن اهو باز نه آيو ته اسين يقيناً ان کي پيشانيءَ کان پڪڙينداسين، اها پيشاني جيڪا ڪوڙي آهي

خَاطِئَةٍ ۝١٦ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُۥ ۝١٧ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ۝١٨ كَلَّا

(۽) گنهگار آهي، پوءِ ڀلي اهو پنهنجي مجلس وارن کي سڏي، اسين به فوراً پنهنجي عذاب وارن ملائڪن کي سڏينداسين. خبردار!

لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِب ۩ ۝١٩

ان جي ڪا ڳالهه نه مڃ ۽ تون (هميشه) سجدو ڪريو ۽ (مون کي) ويجهو ٿيو.

(٩٧) سُورَةُ الْقَدْرِ مَكِّيَّةٌ (٢٥)

آياتها ٥ — رکوعها ١

سورة قدر مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي ۽ ان ۾ هڪ رڪوع ۽ ٥ آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الله تعالى جي نالي سان شروع ڪريان ٿو، جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو آهي.

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۝١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ۝٢

بيشڪ اسان قرآن ڪريم کي شب قدر ۾ نازل فرمايو. ۽ رسول عربي ﷺ توهان کي ڪنهن ٻڌايو ته شب قدر ڇا آهي؟

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ۝٣ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ

شب قدر ته هزار مهينن کان ڀلي آهي. انهيءَ رات ۾ فرشتا

ع ۱ / ۲۱

وقف النبي عليه السلام

ط تفسير النسفي.

وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ۚ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَامٌ ۛ

۽ جبرئيل امين پنهنجي رب جي حُڪم سان لهن ٿا، انهيءَ رات ۾ ﴿هر ڪم لاءِ﴾ پره ڦٽڻ تائين

هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

هر ڳالهه کان سلامتي آهي.

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ مَدَنِيَّةٌ (٩٨)

آياتها ٨ (١٠٠) رکوعها ١

سورة بيّنة مدينه منوره ۾ نازل ٿي آهي انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ٨ آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو، جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ

اهل ڪتاب (يهودي ۽ نصاريٰ) ۽ مُشرڪ (بُت پرست) پنهنجي مذهب کي

مُنْفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ

ڇڏيندڙ نه هئا ايستائين جو انهن وٽ واضح دليل نه اچي. يعني اهو رسول الله (صلى الله عليه وسلم) جيڪو

يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾ فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾ وَمَا

(انهن تي) پاڪ صحيفا پڙهي ٿو. انهن ۾ انصاف واري لکت آهي. ۽ نه

تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ

فرقه بندي ڪئي اهل ڪتاب مگر اُن کان پوءِ جو انهن وٽ واضح دليل

الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ

پهتا. ۽ انهن کي نه حُڪم ڪيو ويو مگر اهو ته اهي خالص عقيدي سان الله تعالىٰ جي

الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ

عبادت ڪن، (سڀ ڏينن کي ڇڏي) فقط دين اسلام ڏانهن مائل هجن ۽ نماز پڙهن ۽ زڪوٰة ڏين

وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ⑤ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ

۽ اهو دين سڌو دين آهي . بيشڪ جن ماڻهن ڪفر ڪيو اهلِ ڪتاب

الْكِتٰبِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خٰلِدِينَ

مان ۽ مشرڪن مان ، اهي سڀ هميشه جهنم جي باهه ۾

فِيهَا ۗ أُولٰٓئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ⑥ إِنَّ الَّذِينَ

هوندا ، اهي ئي سموري مخلوق کان وڌيڪ خراب آهن . بيشڪ جن ماڻهن

آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ أُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ⑦

ايمان آندو ۽ عمل صالح ڪيا ، اهي ئي سموري مخلوق کان وڌيڪ بهتر آهن .

جَزَآؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

انهن جي جزا انهن جي رب وٽ آهي اهي باغن ۾[1] رهندا جن جي هيٺان

الْأَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا

نهرون وهنديون اُهي هميشه انهيءَ ۾ رهندا ، الله تعالیٰ انهن کان راضي ٿيو ۽ اهي اُن کان

ع ٨ ٢٣ عَنْهُ ۗ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ⑧ ع

راضي ٿيا ، اها جزا اُن ماڻهوءَ جي آهي جيڪو پنهنجي رب کان ڊڄي ٿو.

آياتها ٨ (٩٩) سُورَةُ الزَّلْزَالِ مَدَنِيَّةٌ (٩٣) رُكُوعُهَا ١

سورة زلزال مدينه منوره ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ٨ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان باجهارو (آهي).

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ① وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ

جنهن وقت (قيامت اچڻ جي ڪري) زمين پنهنجي جنبش مطابق[2] ڌوڏي ويندي ۽ زمين پنهنجا وزن (بار)

[1] تفسير مظهري - [2] تفسير جلالين -

اَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ

باهر ڪڍندي ۔ ۽ انسان (ڪافر) چوندو ته هن کي ڇا ٿيو آهي ؟ اُن ڏينهن زمين پنهنجي ڪيل عمل

اَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَّصْدُرُ النَّاسُ

ظاهر ڪندي ۔ ان لاءِ جو بيشڪ توهان جي رب اُن کي اهو حڪم ڏنو هوندو ۔ اُن ڏينهن ماڻهو جدا جدا ٿي

اَشْتَاتًا ۬ لِّيُرَوْا اَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

(پنهنجي رب ڏانهن) موٽندا، ان لاءِ ته پنهنجا عمل ان کي ڏيکارين ۔ پوءِ جنهن ماڻهو وارياءَ جي ذري جيتري چڱائي ڪئي هوندي

خَيْرًا يَّرَهٗ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ﴿٨﴾ ع ١ ٨ ٢٢

اهو ان کي ڏسندو ۔ ۽ جنهن ماڻهو واريءَ جي ذري جيتري برائي ڪئي هوندي اهو اُن کي ڏسندو ۔

(اٰياتها ١١) سُوْرَةُ الْعٰدِيٰتِ مَكِّيَّةٌ (١٠٠) (١٤) (ركوعها ١)

سورة عاديات مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ١١ آيتون آهن ۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي) ۔

وَالْعٰدِيٰتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُوْرِيٰتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيْرٰتِ

قسم آهي (جهاد جي) انهن گهوڙن جو جيڪي هانبارو هڻن ٿا ۔ پوءِ قسم آهي انهن گهوڙن جو جيڪي سنب هڻي پٿرن مان چڻنگون ڪڍن ٿا ۔ پوءِ قسم انهن

صُبْحًا ﴿٣﴾ فَاَثَرْنَ بِهٖ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهٖ جَمْعًا ﴿٥﴾ اِنَّ

گهوڙن جو جيڪي صبح جي وقت دشمن تي حملو ڪن ٿا ۔ پوءِ قسم آهي انهن گهوڙن جو جيڪي غبار اڏائن ٿا ۔ پوءِ قسم آهي انهن گهوڙن جو جيڪي (دشمن جي)

الْاِنْسَانَ لِرَبِّهٖ لَكَنُوْدٌ ﴿٦﴾ وَاِنَّهٗ عَلٰى ذٰلِكَ لَشَهِيْدٌ ﴿٧﴾

صفن ۾ اندر گهڙن ٿا ۔ بيشڪ انسان (ڪافر) پنهنجي خالق جو يقيناً ناشڪر آهي ۔ ۽ بيشڪ اهو (پنهنجي) ان ڳالهه تي (پاڻ) گواهه

وَاِنَّهٗ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيْدٌ ﴿٨﴾ اَفَلَا يَعْلَمُ اِذَا بُعْثِرَ

آهي ۔ ۽ بيشڪ اهو مال جي محبت ۾ يقيناً شديد آهي ۔ ڇا پوءِ اهو نٿو ڄاڻي جنهن وقت ملن کي

ل تفسير النسفي ۔ ٢ تفسير جلالين ۔ ٣ تفسير مظهري

مَا فِي الْقُبُوْرِ ﴿٩﴾ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُوْرِ ﴿١٠﴾ اِنَّ رَبَّهُمْ

۽ ٺاهه ڪري اُڇاريو ويندو. ۽ اهي راز کوليا ويندا جيڪي سينن ۾ آهن. بيشڪ انهن جو رب

ع ١١ ٢٥ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيْرٌ ﴿١١﴾

ان ڏينهن انهن جي احوال کان يقينًا خبردار آهي.

(١) اٰيَاتُهَا ١١ سُوْرَةُ الْقَارِعَةِ مَكِّيَّةٌ (١٠١) (٣٠) رُكُوْعُهَا ١

سورة قارعه مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي؛ انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ١١ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان باجهارو (آهي).

اَلْقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٢﴾ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٣﴾

قارِعَة! قارِعَة ڇا آهي؟ ۽ توهان کي ڪنهن ڄاڻايو ته قارِعَة ڇا آهي؟

يَوْمَ يَكُوْنُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوْثِ ﴿٤﴾ وَتَكُوْنُ

اُن ڏينهن (قيامت جي ڏينهن) ماڻهو مُنتشر پتنگن وانگر هوندا. ۽ ان ڏينهن

الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوْشِ ﴿٥﴾ فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ

جبل پڃيل اُن وانگر هوندا. پوءِ جنهن ماڻهو جون نيڪيون

مَوَازِيْنُهٗ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِيْ عِيْشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٧﴾ وَاَمَّا مَنْ

ڳريون هونديون. پوءِ اهو جنّت[1] ۾ آهي. ۽ پر جنهن ماڻهو

خَفَّتْ مَوَازِيْنُهٗ ﴿٨﴾ فَاُمُّهٗ هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾ وَمَآ اَدْرٰىكَ

جون نيڪيون هلڪيون هونديون. پوءِ ان جي رهڻ جي جاءِ هَاوِيَة آهي. ۽ توهان کي ڪنهن

ع ١١ ٢٦ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴿١١﴾

ڄاڻايو ته اها ڇا آهي؟ اها هڪ ٻرندڙ[2] باهه آهي.

[1] تفسير مظهري. [2] تفسير جلالين.

سُوْرَةُ التَّكَاثُرِ مَكِّيَّةٌ

آياتها ٨ (١٠٢) (١٦) ركوعها ١

سورة تكاثر مكه مكرمه ۾ نازل ٿي آهي انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ٨ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

اَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ (١) حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ (٢)

ملڪيت جي ڪثرت توهان کي غافل بنايو. ايستائين جو توهان قبرن ۾ پهتا.

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ (٣) ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ (٤)

خبردار توهان جلد معلوم ڪندا. ان کان پوءِ خبردار توهان جلد معلوم ڪندا.

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْيَقِيْنِ (٥) لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ (٦) ثُمَّ

خبردار جيڪڏهن توهان کي يقيناً معلوم هجي ها (ملڪيت جي حرص ۾ غافل نه ٿيو ها) توهان بيشڪ جهنم ڏسندا. ان کان پوءِ

لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ (٧) ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ

توهان يقيناً ان کي اکين سان ڏسندا. ان کان پوءِ يقيناً توهان کان ان ڏينهن

عَنِ النَّعِيْمِ (٨) ع ١ ٨ ٢٧

الله جي طرفان ڏنل نعمتن بابت ضرور سوال پڇيو ويندو.

سُوْرَةُ الْعَصْرِ مَكِّيَّةٌ

آياتها ٣ (١٠٣) (١٣) ركوعها ١

سورة والعصر مکه مکرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ٣ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

وَالْعَصْرِ (١) اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ (٢) اِلَّا الَّذِيْنَ

قسم آهي نبوت جي زماني جو. بيشڪ انسان يقيناً خساري ۾ آهي. مگر جن ماڻهن

له تفسير روح المعاني.

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ ۙ۬

ايمان آندو ۽ عمل صالح ڪيا ۽ پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي حق جي نصيحت ڪئي

ع ١ ٢٨ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝٣

۽ پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي صبر جي نصيحت ڪئي.

آياتها ٩ (١٠٤) سُوْرَةُ الْهُمَزَةِ مَكِّيَّةٌ (٣٢) رکوعها ١

سورة همزة مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٩ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي)

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةِ ۙ ۝١ الَّذِيْ جَمَعَ مَالًا

هر انهي انسان لاءِ ويل آهي جيڪو عيب گو ليند ۽ چغلخور آهي. جنهن مال جمع ڪيو

وَّعَدَّدَهٗ ۙ ۝٢ يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهٗٓ اَخْلَدَهٗ ۚ ۝٣ كَلَّا لَيُنْۢبَذَنَّ

۽ ان کي ڳڻيو. (ڇا) اهو ڀانئي ٿو ته بيشڪ ان جو مال ان وٽ هميشه هوندو. خبردار اهو يقيناً حُطَمه

فِي الْحُطَمَةِ ۝٤ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا الْحُطَمَةُ ۝٥ نَارُ اللّٰهِ

۾ اڇلايو ويندو. ۽ توهان کي ڪهن ڄاڻايو ته حُطَمَه ڇا آهي ؟ اها الله تعالیٰ جي ٻرندڙ

الْمُوْقَدَةُ ۙ ۝٦ الَّتِيْ تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْـِٕدَةِ ۝٧ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ

باهه آهي. جيڪا دلين تائين پهچي ويندي. بيشڪ اها باهه انهن تي

ع ١ ٢٩ مُّؤْصَدَةٌ ۙ ۝٨ فِيْ عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝٩

بند ڪئي ويندي. (۽ انهن کي) ڊگهن ٿنڀن سان (جڪڙيو ويندو).

آياتها ٥ (١٠٥) سُوْرَةُ الْفِيْلِ مَكِّيَّةٌ (١٩) رکوعها ١

سورة فيل مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ ٥ آيتون ۽ هڪ رڪوع آهي.

له ۽ ٢ تفسير مظهري.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي) ۔

اَلَمۡ تَرَ كَيۡفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصۡحٰبِ الۡفِيۡلِ ؕ ﴿۱﴾ اَلَمۡ

رسول عربي! توهان نه ڏٺو ته توهان جي رب هاٿين وارن (ابرهه ۽ اُن جي لشڪر) سان ڇا ڪيو؟ ڇا

يَجۡعَلۡ كَيۡدَهُمۡ فِىۡ تَضۡلِيۡلٍۙ ﴿۲﴾ وَّاَرۡسَلَ عَلَيۡهِمۡ

الله تعالىٰ سندن رٿ کي باطل ۽ ضايع نه ڪيو؟ ۽ انهن تي

طَيۡرًا اَبَابِيۡلَۙ ﴿۳﴾ تَرۡمِيۡهِمۡ بِحِجَارَةٍ مِّنۡ سِجِّيۡلٍ ۙ ﴿۴﴾

پکين جا وَلر موڪليا ۔ جن انهن کي باهه مان پَڪل ڪکريون هنيو ن ۔

فَجَعَلَهُمۡ كَعَصۡفٍ مَّاۡكُوۡلٍ ﴿۵﴾

پوءِ انهن کي کاڌل ٻوسٽي وانگر ڪيائين ۔

آياتها ٤ سُوۡرَةُ قُرَيۡشٍ مَكِّيَّةٌ (١٠٦) (٢٩) رُكوعها ١

سورة قريش مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٤ آيتون آهن ۔

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي) ۔

لِاِيۡلٰفِ قُرَيۡشٍۙ ﴿۱﴾ اٖلٰفِهِمۡ رِحۡلَةَ الشِّتَآءِ وَالصَّيۡفِ ۚ ﴿۲﴾

قريش وارا رغبت رکن ٿا. (يعني) اهي اونهاري ۽ سياري ۾ سفر جي رغبت رکن ٿا ۔

فَلۡيَعۡبُدُوۡا رَبَّ هٰذَا الۡبَيۡتِۙ ﴿۳﴾ الَّذِىۡۤ اَطۡعَمَهُمۡ مِّنۡ

پوءِ اهي هن بَيۡتُ الله جي رب جي عبادت ڪن ۔ جنهن انهن کي بک ۾ روزي

جُوۡعٍ ۙ وَّاٰمَنَهُمۡ مِّنۡ خَوۡفٍ ﴿۴﴾

عطا ڪئي ۽ انهن کي خوف مان امن ڏنائين ۔

١ تفسير مظهري. ٢ تفسير النسفي. ٣ تفسير مظهري. ٤ نضر بن ڪنانه جي اولاد کي قريش چون ٿا. تفسير مظهري.

أياتها ٧ (١٠٧) سُوْرَةُ الْمَاعُوْنِ مَكِّيَّةٌ (١٧) ركوعها ١

سورة ماعون مكه مكرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٧ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

أَرَءَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّيْنِ ﴿١﴾ فَذٰلِكَ الَّذِي

ڇا تو هن ان ماڻهوءَ کي ڏٺو جيڪو دين جي تڪذيب ڪري ٿو. پوءِ اهو آهي جيڪو

يَدُعُّ الْيَتِيْمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ﴿٣﴾

يتيم کي ڌڪي ٿو. ۽ مسڪين کي طعام کارائڻ لاءِ (ڪنهن کي) شوق نه ٿو ڏياري.

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ ﴿٤﴾ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ

پوءِ ويل آهي انهن نمازين لاءِ، جيڪي پنهنجي نمازن ۾

ع ٧ ٣٢ سَاهُوْنَ ﴿٥﴾ الَّذِيْنَ هُمْ يُرَآءُوْنَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُوْنَ الْمَاعُوْنَ ﴿٧﴾

غافل آهن. اهي ٿي ڏيکاءُ لاءِ عمل ڪن ٿا. ۽ گهرجائو استعمال جون شيون هڪ ٻئي کي نٿا ڏين.

أياتها ٣ (١٠٨) سُوْرَةُ الْكَوْثَرِ مَكِّيَّةٌ (١٥) ركوعها ١

سورة ڪوثر مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٣ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

إِنَّآ أَعْطَيْنٰكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾

رسول عربي! بيشڪ اسان توهان کي تمام گهڻي ڀلائي عطا ڪئي. پوءِ توهان پنهنجي خالق لاءِ نماز پڙهو ۽ قرباني ڪريو.

ع ٨ ٣٣ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

بيشڪ توهان جو مخالف ئي هر ڀلائي کان ٻري آهي.

ڏه نبوت، قرآن، شفاعت وغيرهم. تفسير جلالين.

سُوْرَةُ الْكٰفِرُوْنَ مَكِّيَّةٌ

اٰياتها ۶ (۱۰۹) سُوْرَةُ الْكٰفِرُوْنَ مَكِّيَّةٌ (۱۸) رکوعها ۱

سورة ڪافرون مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ۶ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

قُلْ يٰۤاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ ۙ﴿۱﴾ لَاۤ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ۙ﴿۲﴾ وَلَاۤ

رسول عربي توهان فرمايو! اي ڪافرو! آءٌ انهن جي عبادت نه ٿو ڪريان جن جي توهان عبادت ڪريو ٿا. ۽ نه

اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَاۤ اَعْبُدُ ۚ﴿۳﴾ وَلَاۤ اَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُّمْ ۙ﴿۴﴾

توهان عبادت ڪندڙ آهيو جنهن رب جي آءٌ عبادت ڪريان ٿو. ۽ نه آءٌ عبادت ڪندس انهن جي جن جي توهان عبادت ڪريو ٿا.

وَلَاۤ اَنْتُمْ عٰبِدُوْنَ مَاۤ اَعْبُدُ ؕ﴿۵﴾ لَكُمْ دِيْنُكُمْ وَلِيَ دِيْنِ ﴿۶﴾ ع ۲۴

۽ نه توهان عبادت ڪندا آهيو جنهن جي آءٌ عبادت ڪريان ٿو. توهان لاءِ توهان جو دين آهي ۽ منهنجي لاءِ منهنجو دين آهي.

سُوْرَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ

اٰياتها ۳ (۱۱۰) سُوْرَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ (۱۱۴) رکوعها ۱

سورة نصر مدينه منوره ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ۳ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ۙ﴿۱﴾ وَرَاَيْتَ

رسول عربي جنهن وقت توهان وٽ الله جي مدد ۽ فتح پهچي. ۽ توهان ڏسو ٿا ته

النَّاسَ يَدْخُلُوْنَ فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ اَفْوَاجًا ۙ﴿۲﴾

ماڻهو الله جي دين ۾ فوجون فوجون ٿي داخل ٿين پيا.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ؕ اِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا ﴿۳﴾ ع ۲۵

پوءِ توهان پنهنجي رب جي تعريف سان گڏ تسبيح پڙهو ۽ توهان هميشه استغفار پڙهو، بيشڪ اهو توبه قبول ڪندڙ آهي.

له تفسير النسفي.

آياتها ٥ سُوْرَةُ اللَّهَبِ مَكِّيَّةٌ (١١١) (٦) رُكُوعُهَا ١

سورة لهب مكه مكرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٥ آيتون آهن .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ ٻاجهارو (آهي) .

تَبَّتْ يَدَآ اَبِيْ لَهَبٍ وَّتَبَّ ۝١ مَآ اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهٗ وَ

ڇال تباهه ٿين ٻئي هٿ ابو لهب جا ۽ اهو تباهه ٿي ويو . ان کي سندس مال ۽ سندس

مَا كَسَبَ ۝٢ سَيَصْلٰى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣ وَّامْرَاَتُهٗ ط

ڪمائي ڪم نه آئي . اهو جلد ٻاهه ۾ داخل ٿيندو جيڪا تيز ٻرندڙ هوندي . ۽ ان جي زال ،

ع ٤ ٣٤ ١ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝٤ فِيْ جِيْدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ ۝٥ ع

ڪاٺين جي ڀري مٿي تي کڻندڙ آهي . ان جي ڳچي ۾ ڪنجي جو سخت رسو پوندو .

آياتها ٤ سُوْرَةُ الْاِخْلَاصِ مَكِّيَّةٌ (١١٢) (٢٢) رُكُوعُهَا ١

سورة اخلاص مكه مكرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٤ آيتون آهن .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

الله تعالیٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ ٻاجهارو (آهي) .

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝١ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۝٢ لَمْ يَلِدْ ۙ وَلَمْ

رسول عربي تون هان فرمايو الله تعالیٰ هڪ آهي . الله تعالیٰ بي نياز آهي ، نه ان جو ڪو اولاد آهي، ۽ نه

ع ٥ ٣٦ ١ يُوْلَدْ ۝٣ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۝٤ ع

اهو ڪنهن مان پيدا ٿيو آهي . ۽ نه ئي ڪو سندس مثال آهي .

آياتها ٥ سُوْرَةُ الْفَلَقِ مَكِّيَّةٌ (١١٣) (٢٠) رُكُوعُهَا ١

سورة فلق مڪه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهي ۾ هڪ رڪوع ۽ ٥ آيتون آهن .

له تفسير مظهري .

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ۝

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

قُلۡ اَعُوۡذُ بِرَبِّ الۡفَلَقِۙ ۝۱ مِنۡ شَرِّ مَا خَلَقَۙ ۝۲ وَمِنۡ

رسول عربي توهان فرمايو: آئون اُن رب کان پناه وٺان ٿو جيڪو صبح کي پيدا ڪندڙ آهي. آئون اُن شرڪان پناه وٺان ٿو جيڪو اُن پيدا ڪيو

شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَۙ ۝۳ وَمِنۡ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِى

آهي ۽ اُن چنڊ جي شر کان جنهن وقت اهو ڳي نور ٿئي ٿو ۽ آئون انهن عورتن جي شر کان پناه وٺان ٿو جيڪي ڳنڍين ۾

الۡعُقَدِۙ ۝۴ وَمِنۡ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۝۵ ع ۵ ۲۸

ڦوڪون ڏين ٿيون ۽ آئون پناه وٺان ٿو حسد ڪندڙ جي اُن شرکان جڏهن اهو حسد ڪري ٿو.

(اٰياتها ۶) سُوۡرَةُ النَّاسِ مَكِّيَّةٌ (۱۱۴) (۲۱) (رکوعها ۱)

سورة الناس مکه مڪرمه ۾ نازل ٿي آهي، انهيءَ ۾ هڪ رڪوع ۽ ۶ آيتون آهن.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ۝

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ٻاجهارو (آهي).

قُلۡ اَعُوۡذُ بِرَبِّ النَّاسِۙ ۝۱ مَلِكِ النَّاسِۙ ۝۲ اِلٰهِ

رسول عربي توهان فرمايو: آئون اُن رب جي پناه ۾ آهيان جيڪو سڀني ماڻهن جو پيدا ڪندڙ آهي، سڀني ماڻهن جو بادشاه آهي، سڀني

النَّاسِۙ ۝۳ مِنۡ شَرِّ الۡوَسۡوَاسِ ۙ الۡخَنَّاسِۙ ۝۴ الَّذِىۡ

ماڻهن جو معبود آهي. اُن جي شر کان جيڪو دل ۾ خاموشيءَ سان وسوسا وجهي ٿو . اهي جيڪي

يُوَسۡوِسُ فِىۡ صُدُوۡرِ النَّاسِۙ ۝۵ مِنَ الۡجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝۶ ع ۶ ۲۹

ماڻهن جي سينن ۾ وسوسا وجهن ٿا . ڪي جنن مان آهن ۽ ڪي انسانن مان آهن.

صَدَقَ اللّٰهُ الۡعَلِيُّ الۡعَظِيۡمُ وَصَدَقَ رَسُوۡلُهُ النَّبِيُّ الۡكَرِيۡمُ

بفضله تعالىٰ وڪمال ڪرمه ليلة القدر جي رات يعني ۲۷ رمضان المبارڪ ۱۴۱۹ھ ۾ بيان الرحمٰن في ترجمة القرآن مڪمل ٿيو. بقلم عبد الوحيد مجددي
بوقت ۵.۳۰ وڳي رات، الدرگاه مجددي ٽنڊو سائينداد تعلقه ٽنڊو محمد خان، ضلع حيدرآباد سنڌ. ۱۵ جنوري ۱۹۹۹ع.

الله تعالىٰ جي حبيب ڪريم صلى الله عليه وآله وسلم جي مدد ۽ مهرباني سان ڪتابت پوري ٿي
ڪاتب: منظر مسڪين فقير فيض محمد سڪندري پٽائي ۳۰ رجب ۱۴۲۲ھ ۱۸ آڪٽوبر ۲۰۰۱ع، حيدرآباد سنڌ.

له تفسير مظهري.

دُعَاءُ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

صَدَقَ اللهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ ○ وَصَدَقَ رَسُوْلُهُ النَّبِيُّ الْكَرِيْمُ ○ وَنَحْنُ عَلٰى ذٰلِكَ
مِنَ الشّٰهِدِيْنَ ○ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ○ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا بِكُلِّ حَرْفٍ مِّنَ الْقُرْاٰنِ حَلَاوَةً
وَّبِكُلِّ جُزْءٍ مِّنَ الْقُرْاٰنِ جَزَآءً اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا بِالْاَلِفِ اُلْفَةً وَّبِالْبَآءِ بَرَكَةً وَّبِالتَّآءِ تَوْبَةً وَّبِالثَّآءِ ثَوَابًا
وَّبِالْجِيْمِ جَمَالًا وَّبِالْحَآءِ حِكْمَةً وَّبِالْخَآءِ خَيْرًا وَّبِالدَّالِ دَلِيْلًا وَّبِالذَّالِ ذَكَآءً وَّبِالرَّآءِ رَحْمَةً وَّبِالزَّاءِ
زَكٰوةً وَّبِالسِّيْنِ سَعَادَةً وَّبِالشِّيْنِ شِفَآءً وَّبِالصَّادِ صِدْقًا وَّبِالضَّادِ ضِيَآءً وَّبِالطَّآءِ طَرَاوَةً وَّبِالظَّآءِ
ظَفَرًا وَّبِالْعَيْنِ عِلْمًا وَّبِالْغَيْنِ غِنًى وَّبِالْفَآءِ فَلَاحًا وَّبِالْقَافِ قُرْبَةً وَّبِالْكَافِ كَرَامَةً وَّبِاللَّامِ
لُطْفًا وَّبِالْمِيْمِ مَوْعِظَةً وَّبِالنُّوْنِ نُوْرًا وَّبِالْوَاوِ وُصْلَةً وَّبِالْهَآءِ هِدَايَةً وَّبِالْيَآءِ يَقِيْنًا ○ اَللّٰهُمَّ انْفَعْنَا
بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِيْمِ ○ وَارْفَعْنَا بِالْاٰيٰتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيْمِ ○ وَتَقَبَّلْ مِنَّا قِرَآءَتَنَا وَتَجَاوَزْ عَنَّا مَا كَانَ فِيْ
تِلَاوَةِ الْقُرْاٰنِ مِنْ خَطَاٍ اَوْ نِسْيَانٍ اَوْ تَحْرِيْفِ كَلِمَةٍ عَنْ مَّوَاضِعِهَا اَوْ تَقْدِيْمٍ اَوْ تَاْخِيْرٍ اَوْ زِيَادَةٍ اَوْ
نُقْصَانٍ اَوْ تَاْوِيْلٍ عَلٰى غَيْرِ مَآ اَنْزَلْتَهٗ عَلَيْهِ اَوْ رَيْبٍ اَوْ شَكٍّ اَوْ سَهْوٍ اَوْ سُوْٓءِ اِلْحَانٍ اَوْ تَعْجِيْلٍ عِنْدَ
تِلَاوَةِ الْقُرْاٰنِ اَوْ كَسَلٍ اَوْ سُرْعَةٍ اَوْ زَيْغِ لِسَانٍ اَوْ وَقْفٍ بِغَيْرِ وُقُوْفٍ اَوْ اِدْغَامٍ بِغَيْرِ مُدْغَمٍ اَوْ اِظْهَارٍ
بِغَيْرِ بَيَانٍ اَوْ مَدٍّ اَوْ تَشْدِيْدٍ اَوْ هَمْزَةٍ اَوْ جَزْمٍ اَوْ اِعْرَابٍ بِغَيْرِ مَا كَتَبَهٗ اَوْ قِلَّةِ رَغْبَةٍ وَّرَهْبَةٍ عِنْدَ
اٰيٰتِ الرَّحْمَةِ وَاٰيٰتِ الْعَذَابِ فَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا وَاكْتُبْنَا مَعَ الشّٰهِدِيْنَ ○ اَللّٰهُمَّ نَوِّرْ قُلُوْبَنَا بِالْقُرْاٰنِ
وَزَيِّنْ اَخْلَاقَنَا بِالْقُرْاٰنِ وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ بِالْقُرْاٰنِ وَاَدْخِلْنَا فِي الْجَنَّةِ بِالْقُرْاٰنِ اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْاٰنَ
لَنَا فِي الدُّنْيَا قَرِيْنًا وَّفِي الْقَبْرِ مُؤْنِسًا وَّعَلَى الصِّرَاطِ نُوْرًا وَّفِي الْجَنَّةِ رَفِيْقًا وَّمِنَ النَّارِ سِتْرًا وَّحِجَابًا وَّ
اِلَى الْخَيْرٰتِ كُلِّهَا دَلِيْلًا فَاكْتُبْنَا عَلَى التَّمَامِ وَارْزُقْنَا اَدَآءً بِالْقَلْبِ وَاللِّسَانِ وَحُبَّ الْخَيْرِ
وَالسَّعَادَةِ وَالْبِشَارَةِ مِنَ الْاِيْمَانِ ○ وَصَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ
وَاَتْبَاعِهٖ اَجْمَعِيْنَ ○ اٰمِيْنَ ○ وَسَلَّمَ تَسْلِيْمًا كَثِيْرًا اَبَدًا ○

سرٹیفکیٹ

میں نے یہ پورا قرآن تیس پارے شروع سے لیکر آخر تک حرف بحرف چیک کیا ہے۔

تصدیق کی جاتی ہے کہ اس پورے قرآن مجید کے متن اور اعرابات وغیرہ میں کوئی غلطی نہیں ہے۔

مولوی محمد اللہ وسایا خان

مولوی محمد اللہ وسایا خان

مستند پروف ریڈر
وزارت مذہبی امور
پاکستان اسلام آباد

نمبر 515

اِنتِسَابُ

آئون پنهنجي هن ترجمي شريف مُسَمّیٰ به

بيانُ الرحمٰن في ترجمة القرآن

کي پنهنجي والد بزرگوار اعلیحضرت فيض درجت پير آغا عبدالحميد جان سرهندي فاروقي سجاده نشين درگاهِ مجدديه ٽنڊو سائين داد ۽ گرامي قدر پنهنجي والده ماجده مد ظلهما جن جي نالن مبارڪن ڏانهن مَنسُوبُ ڪريان ٿو. والدين ڪريمين جي دعائن ۽ شفقتن سان اڄ اَلحَمدُ للهِ قرآن ڪريم جو ترجمون اول کان آخر تائين ٺڪي پوري ڪيو اٿم، جيڪو هن وقت ۳۰ پارن جي هڪ جلد ۾ توهان جي هٿن ۾ موجود آهي.

گر قبول افتد زهي عز و شرف

فقير عبدالوحيد عفي عنهُ

۲۷ رمضان المبارڪ ١٤١٩ھ / 15 جنوري 1999ع

از درگاهه مجدديه ٽنڊو سائينداد ضلع حيدرآباد

اظهار تشڪر

آئون خلوصِ دل سان محترم جناب

الحاج قاضي عبدالقدُّوس راڄڙ صاحب جو تورائتو آهيان

جن پوري ڪوشش ڪري بَيَانُ الرَّحْمٰن فِي تَرجَمَةِ القُرآن

ڪي شائع ڪرايو آهي. ان ساڳئي ڪم ۾ سيني معاونن جي پڻ مهرباني.

اسين سيني لاءِ دعاگو آهيون. شال رَبّ العالمين

پنهنجي حبيب ڪريم صلّى الله تعالىٰ عليهِ وآلهِ وسلَّمَ جي

طُفيلي سيني کي خوش آباد سلامت رکي ۽ اجرِ عظيم سان

نوازي، آمين.

فَاِنَّهٗ عَلىٰ ذٰلِكَ قَدِيرٌ.

راقمُ الحرُوف:

فقير عبدالوحيد عفي عنه

از: درگاهه مجددّيه، ٽنڊو سائينداد

مترجم جي طرفان
مختصر وضاحت

بفضلهٖ تعالىٰ تاريخ ٢٧ رمضان المبارڪ ١٤١٩ھ / ١٥ جنوري ١٩٩٩ع تي

بيان الرحمٰن في ترجمة القرآن

جو مڪمل ترجمون ٣٠ پاره لکي پورو ڪيو ويو آهي. فالحمد لله على ذالك.

هن ترجمي ۾ الله تعالىٰ جلَّ جلالهٗ ۽ پاڪ ڪريمن صلى الله عليه وآله وسلم جي نالن مبارڪن جو تفسيري ترجمون تحقيقات سان شامل ڪيو ويو آهي.

محترم قارئين حضرات توهان جي اڳيان

بيان الرحمٰن في ترجمة القرآن

جون ڪجھ خصوصيتون پيش ڪجن ٿيون:-

① قرآن ڪريم جو سنڌي ۾ تفسيري ترجمون بيان ڪيو ويو آهي.

② قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ الله تعالىٰ جو تقدّس برقرار رکيو ويو آهي.

③ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ حبيب ڪريم صلى الله عليه وآله وسلم جو شان نمايان رکيو ويو آهي.

④ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ صحابه ڪرام ۽ اهل بيت جي عظمت ظاهر ظاهر ڪئي وئي آهي.

⑤ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ اولياء الله جي تعظيم بيان ڪئي وئي آهي.

⑥ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ قديم مفسرين کان حوالا ورتا ويا آهن.

⑦ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ عربي گرامر ۽ بنيادي قاعدن تي عمل ڪيو ويو آهي.

⑧ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ مؤدبانه الفاظ استعمال ڪيا ويا آهن.

⑨ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ هر هڪ عربي لفظ جي سنڌي ۾ معنيٰ بيان ڪئي وئي آهي.

⑩ قرآن ڪريم جي ترجمي ۾ خاص جاين تي مُستند تفسيرن جا حوالا ڏنا ويا آهن.

علاوه ازين اسان پنهنجي سمجهه ۽ علم مطابق پوري پوري ڪوشش ڪري نهايت صحيح سنڌي ۾ بامحاوره تفسيري ترجمون پيش ڪريون ٿا اميد ته اسان جي اها ڪوشش بارگاهه رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ۾ رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَآلِهٖ وَسَلَّمَ جي طُفيلي قبول پوندي. وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيْزٍ ○

بَيَانُ الرَّحْمٰنِ فِيْ تَرْجَمَةِ الْقُرْآنِ ۾ هيٺين مُستند تفسيرن مان حوالا ورتا ويا آهن:

① تَفْسِيْرِ كَبِيْرٌ عربي ② تَفْسِيْرِ بَيْضَاوِيْ عربي
③ تَفْسِيْرِ مَظْهَرِيْ عربي ④ تَفْسِيْرِ جَلَالَيْنِ عربي
⑤ تَفْسِيْرِ نَسَفِيْ عربي ⑥ تَفْسِيْرِ كَمَالَيْنِ عربي
⑦ تَفْسِيْرِ عَبَّاسٌ عربي ⑧ تَفْسِيْرِ اتقان عربي
⑨ تَفْسِيْرِ مُفْرَدَاتٌ عربي ⑩ تَفْسِيْرِ لُغَاتُ الْقُرْآنِ عربي
⑪ تَفْسِيْرِ جَامِعُ الْبَيَان عربي ⑫ تَفْسِيْرِ رُوْحُ الْبَيَان عربي
⑬ تَفْسِيْرِ رُوْحُ الْمَعَانِيْ عربي

مِنْ جَانِبْ مُتَرْجِم:

عبدهٗ عبد الوحيد سرهندي عفي عنه

از درگاهه مجدديه، ٽنڊو سائينداد

تاريخ: ٢٧ رمضان المبارڪ ١٤١٩ هه

عظيم الشان ترجمي

بيان الرحمان في ترجمة القرآن

جي باري ۾ وضاحت

از: سيد قمرالزمان شاهه. حيدرآباد. سنڌ

هن عظيم، منفرد ۽ خوبين سان ڀرپور ترجمي جي عظيم مترجم جيڪا هن دور ۾ لاثاني شيء هن قرآن ڪريم جي ترجمي جي صورت ۾ اسان مسلمانن کي نصيحت، برڪت ۽ روحاني قوت حاصل ڪرڻ لاء عطا ڪئي آهي، اها ڪا معمولي يا بازاري ۽ ڪاروباري شيء نه آهي. بلڪ جيڪي هن کي ٻين عام ترجمن کان منفرد بنائي اعليٰ مقام ڏين ٿيون، تن خوبين جو آءٌ هت چند لفظن ۾ ذڪر ڪرڻ پاڻ تي فرض سمجهان ٿو.

1- هن ۾ سولي سهاجهي سنڌي ٻولي، جو استعمال نهايت نرالي ۽ منفرد انداز ۾ ڪيو ويو آهي. ٻولي، جي رواني ۽ لفظن جو ورجاء اهڙي نموني سان ڪيو ويو آهي، جو پڙهندڙ جي زبان ۽ دل و دماغ ڪٿي به منجهي نه پوي، بلڪ بغير هٻڪ ۽ رنڊڪ جي مفهوم کي واضح طرح سمجهندو، پڙهندو مزو ۽ لطف وٺندو وڃي.

ان کان علاوه ترجمي ۾ عربي لفظن جي ترجمي جو محل ۽ موقعي جي لحاظ سان تمام گهڻو خيال رکيو ويو آهي، جيئن ته ڪو لفظ اگر ڪفار لاء استعمال ٿيل آهي ته اتي ان جي معنيٰ "بيوقوف" ڪئي وئي آهي، پر جيڪڏهن ساڳيو لفظ اگر صحابه ڪرام لاء استعمال ٿيو آهي، ته اتي ان جي معنيٰ اها (بيوقوف) نه ڪئي وئي آهي، پر اتي ان جي معنيٰ صحابه ڪرام جي شان مطابق "بي سمجهه يا اڻ ڄاڻ" ڪئي وئي آهي، بيوقوف نه.

قرآن شريف ۾ جتي به حضور نبي ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم، انبياء ڪرام، اصحابه ۽ اولياء عظام جو ذڪر آيو آهي، اتي عام مترجمن سندن ادب ۽ احترام جو خاص خيال ناهي رکيو، پر سائين جن اتي ادب ۽ احترام کي نظر ۾ رکندي عمده نموني سان سندن شان ۾ نهايت شائسته ۽ پيارا لفظ استعمال ڪري هن ترجمي جي اهميت کي منفرد حيثيت ڏني آهي ۽ سنڌي ٻولي، جي ادبي اسلوب جو پورو پورو حق ادا ڪيو آهي.

وڏي ڳالهه ته ايجان هيء آهي جو اسان سائين جن کي هڪ اهڙو ڪتابت ٿيل قرآن ڪريم جو عربي متن ڏنو هو، جنهن جي هر سٽ هيٺان ترجمي جي محدود جاء ڇڏيل هئي ۽ سائين جن کي ان سڄي سٽ جو خوبصورت ترجمو ۽ تفسير مڪمل سمجهائي، سان انهيء محدود جاء ۾ ئي پورو

ڪرڻو هو، سمورو قرآن شاهد آهي ته ڪٿي به سائين جن هڪ آيت ۽ ست جو ترجمو هروڀرو ٻي ست تائين نه پهچايو آهي، بلڪ تمام سهڻي انداز ۽ خوبصورتيءَ سان اتي ئي ان کي پورو ڪيو. گڏوگڏ اسان جي ڪاتب فقير به انهيءَ نفاست کي خوب نڀائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي.

جيڪڏهن ڪنهن کي قرآن پاڪ جي سمجهڻ جي خواهش هجي ته ان کي کپي ته هڪ ڀيرو فقط سنڌي ترجمو ئي پڙهي سمورو قرآن پورو ڪري ته ان کي مطلب سمجهڻ ۾ ڪافي ڪجهه مدد ملندي ۽ پڙهندي ڪٿي به ڪا ڏکيائي يا هٻڪ محسوس نه ٿيندي. اها هن ترجمي جي خصوصيت آهي.

2- هن ترجمي جي ٻيءَ به هڪ انفرادي خصوصيت آهي، جو مترجم صاحب هن ترجمي ڪرڻ وقت اهڙن قديم ۽ عظيم عربيءَ جي تيرهن تفسيرن کان مدد ورتي آهي ۽ هر صفحي تي انهن جي مطابق ترجمو ڪري حوالا ڏنا آهن، جن جي قدامت، اهميت ۽ خصوصيت کان اڄ جو ڪوبه مذهبي فرقو انڪاري ناهي. بلڪ موجوده دور جي هر مڪتب فڪر جي تعليم و تدريس ۽ ريسرچ جو دارومدار سيني شعبن ۾ انهن تيرهن ئي تفسيرن تي آهي، جن جي اهميت هڪ ٻئي کان وڌيڪ آهي. انهن تفسيرن جي لسٽ پڻ هن ترجمي جي شروع ۾ ڏنل آهي. يعني 1- تفسير ڪبير، 2- تفسير بيضاوي، 3- تفسير مظهري، 4- تفسير جلالين، 5- تفسير نسفي، 6- تفسير ڪمالين، 7- تفسير مقباس، 8- تفسير اتقان، 9- تفسير مفردات، 10- تفسير لغات القرآن، 11- جامع البيان، 12- تفسير روح البيان، 13- روح المعاني. (سڀ عربي).

ان ڪري هن ترجمي جي هڪ اها به خوبي آهي جو اهو انهيءَ مجيل تيرهن قديم تفسيرن جو نچوڙ آهي. باقي سائين جن موجوده دور جي فرقه واريت جي بوءِ سان آلود ۽ ادب ۽ زبان جي شائستگيءَ کان خالي ڪنهن به سنڌي، اردو، يا انگريزي ترجمي کان ڪابه مدد نه ورتي آهي. گويا هي ترجمو سائين جن هڪ ريسرچ اسڪالر جي حيثيت ۾ ڪري پاڻ ملهايو آهي. سنڌ يونيورسٽيءَ وارن ڪين آڇ ڏني ته انهيءَ ترجمي تي پي. ايچ. ڊيءَ جي ڊگري ڏني وڃي، مگر پاڻ اهو چئي انڪار ڪيائون. مون کي هتي دنيا جي پي. ايچ. ڊي نه کپي چوته سائين جن اڳ ۾ سنڌ يونيورسٽي مان به ايم. اي. فرسٽ ڪلاس ۾ ڪيون آهن.

3- بزرگن جو فرمان آهي ته قرآن ڪريم جي هر آيت ۾ هڪ ڳجهو لفظ رکيل هوندو آهي، جنهن جي حقيقي معنيٰ الله جل جلاله ۽ حضور حبيب ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جي خاص نگاهه ڪرم کان سواءِ ڪنهن تي ظاهر نه ٿي ٿئي. اسان هت يقين سان چئون ٿا ته هن مترجم سائينءَ تي اهو ڪرم حبيب ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جي خاص دعا مدد ۽ تائيد سان الله تعاليٰ ڪيو آهي جو پاڻ اهڙن ڳجهن لفظن جي خاص معنائن کي واضح ڪيو اٿن، ۽ ائين چوڻ نه هجي جو پاڻ وڏي پائي جي بزرگن جو اولاد آهن، سندن سلسلهء نسب حضرت مجدد الف ثاني سان ڳنڍيل آهي، حضرت آغا حسن جان ۽ آغا عبدالله جان سندن جد امجد آهن، ۽ پاڻ بذاتِ خود هڪ ڪامل شخصيت هجڻ سان گڏ ممتاز عالم دين آهن.

هي انڪشاف ۽ ڪرم پڻ سائين جن تي خصوصاً حضور نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جن جي طرفان ٿيو آهي، جو پاڻ جتي تشبيهات وارن لفظن جي معنيٰ ڪئي اٿن. اها ان ڪرم جو مظهر ثابت ٿي آهي. مثال طور: يا ايها المزمل- يا ايها المدثر: جنهن جي عام مترجمن "اي چادر اوڍڻ وارا" وغيره ڪئي آهي ته اتي سائين جن ترجمو ڪيو آهي ته: "اي نبوت جي چادر اوڍڻ وارا نبي"! اهڙيءَ طرح الله تعاليٰ قرآن ڪريم ۾ نبي پاڪ صلي الله عليه وآله وسلم جي نسبت سان ڪنهن شيءِ جو قسم کنيو آهي ته اتي عام مترجمن ان جي اصل حقيقت کي نه سمجهيو آهي. جهڙوڪ: والنجم اذا هويٰ، جنهن جي معنيٰ عام مترجمن ستارو ڪئي آهي. مگر سائين جن ان جي معنيٰ "فائونڊيشن/ بنياد/ اصل" ڪئي آهي يعني پاڻ ڪريم معراج تي پنهنجي بنيادي ۽ حقي صورت ۾ نهايت تيز ويا ۽ تيز ترين موٽيا.

قاب قوسين او ادنيٰ، جي معنيٰ ڪيترائي مترجم اصل ۽ حقيقي نه ڪري سگهيا آهن. جو ان آيت ۾ اصل لفظ "او ادنيٰ" وڏي رمز وارو آهي. جنهن کي سائين جن واضح ڪندي مفهوم سمجهايو آهي ته پاڻ جسماني طرح معراج تي ويا، سدرة المنتهيٰ کان اڳتي فقط الله جل جلاله جو نور ٿي نور هو، جتي حضرت جبرئيل امين بيهي ويو ۽ عرض ڪيائين ته قبلا جيڪڏهن اڳتي هڪ وار برابر به چريس ته سڙي ويندس. ڇو ته جبرئيل امين جو وولٽيج پاور ايترو هو. مگر حضور نبي ڪريم انهيءَ جلوي سان اڳتي ويا ۽ ويندا رهيا، ڇو ته حضور پاڪ جو نور الله جل جلاله جي نور منجهان هو. ان ڪري ان کي ڪا به رڪاوٽ نه ٿي ۽ ان الله جي نور ۾ ويا ترندا، جنهن جي ڪا حد نه هئي. اهڙي قسم جي معنيٰ ڪرم کان سواءِ نه ٿيندي آهي. اهڙا پيا به ڪيترائي هنڌ آهن، جتي سائين جن اهڙي معنيٰ واضح ڪئي آهي، جيڪا اجوڪي ذهينن ۽ عقل جي اڪابرن جي امڪان ۾ نه آهي.

پهرين پنجن پارن جي ترجمي جي اشاعت تي، پاڻ نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جن خوش ٿيا ۽ ان سان گڏ سندن جد امجد بزرگن به خوشي ڪئي. جو اهڙي قسم جون ڪيترينون ٿي شاهديون مليون آهن. جن اهڙي خوشيءَ جي اظهار جو مشاهدو ڪيو، اهي الله تعاليٰ جا ٻانها اڄ به موجود زنده سلامت آهن.

پهرين پنجن پارن جي اشاعت بعد سندن والد بزرگوار حضرت خواجه عبدالحميد جان هڪ لڳان ڪجهه فڪرمند ٿيا ته هن نوجوان عالم ننڍي عمر ۾ هڪ اهڙي عظيم ڪتاب ڪلام پاڪ جو ترجمو ڪرڻ شروع ڪيو آهي، جنهن جي ته تائين پهچڻ لاءِ ۽ حقيقت سمجهڻ لاءِ وڏن وڏن عالمن، اسڪالرن زندگيون ڳاري ڇڏي ڪيون، پر اصل حقيقت تائين ڪماحقه نه پهچي سگهيا، اتي هن نوجوان جي ڪيل ترجمي تي ميتان ڪٿي ڪو موجوده دور جو عالم اعتراض نه ڪري وجهي. سائين جن رڳو اهو خيال ئي ڪيو ته رات جو ڪين حضرت خواجه عبدالله جان رحمة الله عليه (حضرت شاهه آغا) خواب ۾ آيا ۽ فرمايائون ته اي عبدالحميد! ڪوبه فڪر نه ڪر، مون هي ترجمو اکر اکر ڪري پڙهيو آهي، سو ڪنهن کي به هن تي اعتراض ڪرڻ جي ڪا طاقت ڪانهي.

ان کان سواءِ هن ڳالھ جو پڻ هن ترجمي ۾ خاص ڌيان رکيو ويو آهي تہ الله تعاليٰ جي حڪمن جي انحرافي ۽ انڪار جي صورت ۾ ڏوڪن ڏهسانن ۽ فرمانبرداري، جي صورت ۾ وعدن ۽ انعامن بابت جن مترجمن وڏي طمتراق سان ترجما ڪري ماڻهن کي منجهايو آهي تہ جيڪو عبادت نہ ڪندو سو دوزخ ۾ ويندو ۽ جيڪو عبادت ڪندو اهو جنت ۾ ويندو. تہ اهڙي فيڪٽر ۽ فڪر کي پڻ اهڙي انداز سان نڀايو ويو آهي جو ماڻهو هي ترجمو پڙهي خدا جي عبادت جنت جي شوق يا دوزخ جي خوف ڪان نہ ڪن، بلڪ الله تعاليٰ ۽ ان جي حبيب پاڪ جي رضا جوئي ۽ سندن محبت جي حصول لاءِ ڪن.

جيئن هڪ ڀيري حضرت رابعہ بصري رحمة الله عليها بصري شهر جي ڪنهن رستي تان گذري رهي هئي ۽ سندن هڪ هٿ ۾ پاڻي، جو ڪٽورو هو ۽ ٻئي هٿ ۾ پرنڊڙ ڪاٺي. ان حال ۾ حضرت حسن بصري رحمة الله عليه کين ڏسي فرمايو تہ اي بي بي صاحبہ! ڇا ماجرا آهي، جو اڄ اوهان جي هڪ هٿ ۾ پاڻي ۽ ٻئي ۾ باھ آهي؟

بي بي صاحبہ فرمايو تہ دل ٿي چوي تہ هن باھ سان جنت کي ساڙي ڇڏيان، جنهن ۾ داخل ٿيڻ جي تمنا ۾ ماڻهو عبادت ڪن ٿا، ۽ دل ٿي گهري تہ هن پاڻي، جي ڪٽوري سان دوزخ جي باھ کي وسائي ڇڏيان، جو ماڻهو فقط ان جي خوف ڪان عبادت ڪن ٿا. ڇا! اسان الله ڪريم رحيم جي عبادت ۽ فرمانبرداري ان جي محبت ۽ عشق ۾ نہ ٿا ڪري سگهون، جنهن اسان کي بيشمار نعمتن ۽ عطائن سان نوازيو آهي. ڇا! الله تبارڪ و تعاليٰ جا اسان تي اهي احسان گهٽ آهن جو اسان کي اشرف المخلوق انسان ڪري پيدا ڪيائين ۽ حضور نبي ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جو اُمتي ڪيائين ۽ آفاقي دستور العمل قرآن ڪريم اسان کي عطا ڪيائين تہ پوءِ اسان کي ان جي حڪمن جي پيروي ۽ عبادت سندس شڪرگذاري ۽ سندس رضا لاءِ ڪرڻ گهرجي نہ جنت جي حصول ۽ دوزخ جي خوف ڪان، جڏهن ڪان جنت ۽ دوزخ جو خيال ذهنن ۾ فٽ ڪيو ويو آهي، تڏهن ڪان احڪامات جي پيروي، ۾ لالچ ۽ خوف جو عنصر عشق ۽ محبت تي حاوي ٿيو آهي ۽ عبادت ۽ رياضت جو معيار بدلجي ويو آهي ۽ عبادت ۽ پيروي جا پيمانا رڳو جنت ۽ دوزخ وچي رهيا آهن، ۽ خلق خدا هڪ وڏي مونجهاري ۾ پنهنجي اصل مقصد وڃائي ويٺي آهي. مگر هن ترجمي ۾ اهڙي نظريي ۽ خيال کي پڻ سهڻي انداز سان سلجهايو ۽ سمجهايو ويو آهي، جيئن ماڻهو هي ترجمو پڙهي عشق الاهي، ۾ سرشار ٿي. الله تعاليٰ جي رضا ۽ محبوبن جي محبت حاصل خاطر عبادت ڪن.

اهڙيءَ طرح هي ترجمون موجوده دور جو هڪ عظيم الشان ۽ منفرد ۽ نرالو ترجمو آهي، جيڪو هڪ عظيم ڪرم جو نتيجو آهي. اسان کي يقين آهي تہ جيڪو بہ مسلمان ڀاءُ هن ترجمي کي محبت سان پڙهي هيئين سان هنڊائيندو تہ انشاءَ الله تعاليٰ ان تي الله تعاليٰ جي ڪرم ۽ رحمت جي انوارات جي برسات وسندي ۽ اهو يقيناً فيض وارو ٿيندو. وما توفيقي الا بالله.

مترجم جو تعارف

حمد و ثنا جڳائي ان مالڪِ ڪائنات کي، جنهن جي "ڪُنْ" فرمائڻ سان هر شيءِ وجود ۾ آئي. بعد صلواتون ۽ سلام اُن نور مجسم جي ذاتِ اطهر تي، جيڪي رحمة للعالمين (صلی الله عليه وآله وسلم) جو ڪڪر بڻجي جهانن تي وَسيا.

جاڻڻ گهرجي ته قرآنِ پاڪ هڪ اهڙو الهامي ۽ لافاني ڪتاب الاهي آهي جنهن جي وسعت ۽ حڪومت قيامت تائين مؤمنن جي وجود ۾ هر وقت هر دور ۾ نئين ۽ تر و تازه رهندي. جنهن جي هر آيت وڏن وڏن ظاهري ۽ باطني رازن سان پريل، جنهن جو هر مضمون وقت ۽ موقعي جي مناسبت سان انساني فطرت جي عين مطابق مسائل جو حل فراهم ڪندڙ ۽ جنهن جو هر نڪتو بي انت ڳجهن الاهي رازن سان پرپور آهي. قرآن پاڪ جي اصل معنيٰ ۽ مفهوم ۽ مطلب کي سمجهڻ لاءِ هن وقت تائين لاتعداد عالمن بي حساب مختلف ٻولين ۾ ترجما ڪيا، هزارين مفسرن تفسير لکيا، ايستائين جو دنيا جي ٻئي ڪنهن ڪتاب تي ايڏي وڏي پئماني تي تحقيقي تشريحي ڪم نه ٿيو آهي جيترو هن ڪتابِ الاهي (قرآن پاڪ) تي ٿيو آهي ۽ ڇو نه ٿئي جو هي ڪلامِ الاهي آهي. مگر قرآنِ پاڪ جي مضمون جي اصلي حقيقت تائين پهچي ڪو به عالم، فاضل، مفسر، محقق ۽ مفڪر وغيره ان جي ڪُلي حقيقت تان پردو هٽائي نه سگهيو آهي. بنا مبالغي جي هر ڪنهن پنهنجي پنهنجي علمي وسعت ۽ قلبي بصيرت آهر هن بحرِ عميق مان موتين ګولڻ جي ڀرپور ڪوشش ڪئي آهي.

بيشڪ انهن جون بي بها ڪاوشون مسلمانن لاءِ قيامت تائين مشعلِ راهه ۽ رُشد و هدايت جو لازوال سرمايو آهن. مرحوم و مغفور فقير خير محمد نگڙ مديني شريف وارا فرمائيندا هئا ته قرآن پاڪ جي هر آيت ۾ هڪڙو خاص ڳجهو اکر (راز) رکيو ويو آهي، جنهن جي معنيٰ الله جلّ جلالهٗ جي طرفان ڪرم ٿيڻ سان صرف سنڌس ئي پياري ٻانهي تي عيان ٿئي ٿي. جنهن ڪري اڪثر قرآن شريف جي ترجمن ۽ تفسيرن ۾ اهڙن خاص رازن ۽ رمزن جو خيال نہ رکيو ويو آهي، جن بزرگن تي اهڙا راز ظاهر ٿيا، تن وري انهن کي تحرير ۾ نہ آندو ۽ نہ اهي شايع ٿيا. بلڪ راز- راز ئي رهيا.

حضرت غوث پاڪ رحمة الله تعاليٰ عليه جڏهن قرآن شريف جو تفسير بيان فرمائيندا هئا ته هڪ هڪ آيت جون ڇهه ڇهه، ست ست ۽ ڪڏهن ڪڏهن ٻارنهن ٻارنهن معنائون ٻڌائيندا هئا. خود عربي زبان ايڏي وسيع آهي جو هڪ اکر جون ڪيترائي معنائون نڪرن ٿيون.

هن قرآن جي مترجم سائين عبدالوحيد جان جو چوڻ آهي ته قرآن جي معنيٰ ۽ تفسير اهو لکي، جنهن تي الله تعاليٰ جو ڪرم هجي ۽ حضور نبي ڪريم صلي الله تعاليٰ عليه وآله وسلم جن جي نظرِ رحمت هجي ۽ پڻ ان کي عربي زبان تي مڪمل عبور حاصل هجي ۽ ان کي مدد صرف پراڻن عربي مستند تفسيرن کان وٺڻ گهرجي، جيڪي حضور صلي الله عليه وآله وسلم جن جي زماني مبارڪ کي قريب آهن، جهڙوڪ: تفسير جلالين، تفسير بيضاوي، تفسير ڪبير، تفسير مظهري، تفسير روح البيان ۽ تفسير روح المعاني وغيره.

ٻين ٻولين سان گڏ هن سُهڻي، سلوڻي ۽ سَوَلي زبان سنڌي ۾ بہ قرآن مجيد جا ترجما ۽ تفسير قديم زماني کان وقت ۽ ضرورت جي لحاظ سان سنڌي عالم

ڪندا آيا آهن. جيئن ته هن ڳالهه کان ته ڪو به انڪار نٿو ڪري سگهي ته سوين اهڙا نسخا ملندا، جن مٿان وڏي عرق ريزي ۽ بي انتها محنت سان ڪم ڪيو ويو آهي ۽ پنهنجي پنهنجي جاءِ تي هر ترجمون ۽ تفسير پنهنجو مثال پاڻ آهي ۽ هي ڳالهه هت لکندي به هي عاجز فخر محسوس ٿو ڪري ته قرآن پاڪ جو پهريون ترجمون سنڌي ٻولي ۾ هڪ سنڌي عالمِ دين ڪيو هو. مگر منهنجي ناقص ڄاڻ مطابق، جيڪو ترجمون قرآن پاڪ جي شايانِ شان هجي، سو اڄ تائين اردو زبان ۾ اعلیٰ حضرت مولانا احمد رضا خان بريلوي رحمة الله تعالیٰ عليه کان سواءِ ٻيءَ ڪنهن نه ڪيو آهي. تنهن کي به سنڌي ۾ ترجمون ڪري شايع ڪيو ويو آهي. اسان اها دعویٰ ته نٿا ڪريون ته زيرِ نظر ترجمون ڪو حرفِ آخر ۽ مڪمل آهي ۽ هر لحاظ کان ڪامل آهي. مگر هن ترجمي جي پڙهڻ کان پوءِ قارئينِ ڪرام کي ضرور معلوم ٿيندو ته هن نوعمري ۾ حضرت پير عبدالوحيد جان سرهندي جن هن ترجمي ۾ پنهنجي علمي لياقت ۽ وسعت ۽ قلبي بصيرت جو ڀرپور اظهار ڪيو آهي. عام ڪتابن کي ڇڏي خاص طور تي قرآن پاڪ جو ترجمون لکڻ هر ڪنهن جي وس جي ڳالهه ڪانهي، جو جيڪو چاهي نالي وڏائي ۽ شهرت حاصل ڪرڻ خاطر به ڊڪ ادب واحترام ۽ باريڪ نڪتن جي تقاضائن کي پسِ پُشت ڇڏي ترجمون ڪري پنهنجو نالو عالمن جي صف ۾ شامل ڪرائي. جي چند چاڻ ڪبي ته ڪي اهڙا به ترجما ملندا، جيڪي مٿئين نوعيت جا آهن. اهو قرآن پاڪ سان ڪو انصاف نه آهي. قرآن پاڪ اهو ڪتاب آهي، جنهن تي لکڻ لاءِ قلم کڻڻ کان اڳ علم و عرفان کان علاوه خدا شناسي ۽ محبوبِ ڪريم صلی الله عليه وآله وسلم جي عشق سان لبريز هئڻ ۽ سندن نظرِ ڪرم ۽ غيبي مدد ۽ ربط جي ضرورت آهي ۽ جنهن کي قرآن پاڪ جي زبان ۽ ترجمي واري ٻولي ٻنهي تي مڪمل

عبور حاصل هجي. جنهن کي علم وادب جي هيئت ۽ ڪلام جي مزاج جي سيني پهلوئن جي پوري پوري ڄاڻ حاصل هجي. جيئن قرآن پاڪ جي اصل روح کي نمايان ۽ اجاگر ڪري سگهجي. مترجم، ان ڏس ۾ پنهنجي ذميواري کي خوب کان خوب تر انداز سان نڀايو آهي ۽ جنهن خوبصورت انداز سان، تسلسل، ڪلام جي رواني، سليس ۽ عام فهم سادي سولي ۽ منڊي سنڌي ٻولي ۾ ڪلام پاڪ جو منفرد ۽ مدلّل ترجمو ڪيو آهي، سو ڪنهن ڪرامت کان گهٽ نه آهي. الله جل جلالهٗ جي رحمتن جي مِٺن برسات رحمة للعالمين صلی الله عليه وآله وسلم جن جي مِٺن نظرِ عنايت ۽ پنهنجي بزرگانِ سلف جي روحاني فيض جي درياء منجهان بي پايان فيض جي مِٺن پالوت جو اهو ڪمال آهي جنهن جي مدد سان سائين جن کي اها عظيم تر سعادت حاصل ٿي رهي آهي.

سڀاجهي سنڌ، جنهن کي مديني جي مير صلی الله تعالیٰ عليه وآله وسلم جي خاص الخاص مهربانين سان ”بَابُ الْاِسْلَام“ جو نرالو شرف حاصل آهي، شروع کان ئي اولياءُن، عاشقن الله وارن، بزرگن، صوفين، عالمن، درويشن، مجذوبن ۽ فقيرن جي سرزمين رهي آهي. جنهن شاه لطيف جهڙا لعل، شهباز جهڙا قلندر، مخدوم بلاول جهڙا ڪامل حضرت رومي ڏٺي جهڙا رهبر پيدا ڪيا ته ٻئي طرف مخدوم عبدالواحد سيوهاڻي نعمان ثاني جهڙا فقيه، مخدوم محمد هاشم ٺٽوي جهڙا فاضل، مولٰنا بهاءالدين بهائي ثاني سعدي جهڙا مصنف ۽ مخدوم عبدالرحيم گرهوڙي جهڙا ڪيترائي مجاهد عالم پيدا ڪيا.

انهن اولياءُن، بزرگن ۽ عالمن جي صف ۾ هڪ روشن ۽ فيض رسان درگاهه — درگاهِ عاليه سرهنديه مجدديه فاروقيه ٻه پوئين هڪ صدي کان ٽنڊو سائينداد، ضلع حيدرآباد سنڌ ۾ روحاني فيض ۽ علم و عرفان جو مرڪز بڻيل آهي.

مان هت هي ڳالهه لکندي فخر محسوس ٿو ڪريان ته اسان جي خاندان جو روحاني ربط ۽ عقيدت منديءَ جو سلسلو هن درگاهه سان شروع کان ئي آهي. اسان جي خاندان جي هڪ عظيم بزرگ شخصيت سيّد ميران محمّد شاهه اوّل ٽڪڙائي رحمة الله عليه جڏهن مٽيارين ۾ ميان سيّد حاجي شاهه صاحب جي مزار شريف تي زيارت لاءِ ويا ته زيارت کان پوءِ کين ڀيريون پير و روحاني طاقت سان سراج الاولياء حضرت خواجه عبدالرحمان جان سرهندي مجددي جي زيارت ڪرائي وئي ۽ کين حڪم ڪيو ويو ته سندن دست بيعت ٿين. ان وقت حضرت خواجه صاحب جن افغانستان ۾ هئا. سيد ميران محمّد شاهه صاحب جڏهن ميان سيّد حاجي شاهه صاحب جي مزار شريف تان پنهنجي ٿيڻ واري مرشد جي روحاني زيارت ڪري گهر آيا ته کين پنهنجي مرشد جو ظاهري ديدار ڪري دست بيعت ٿيڻ جو بي انتها اشتياق ٿيو. کين والد سڳوري مشورو ڏنو ته سنڌو درياءَ جي (آبي) رستي سان قنڌار ۽ ٻين ملڪن جا ڪيئي قافلا گذرڪن ٿا، سو تو هان انهن قافلن کي نظر ۾ رکو. شايد هڪ نه هڪ ڏهاڙو روشن تصوير توهان کي نظر اچي وڃي جنهن جو اوهان کي اونهو اوسيئڙو آهي. سيّد ميران محمّد شاهه پنهنجي والد سڳوري جي مشوري تي عمل ڪندي پورا ڇهه سال عشق ومستي ۾ انهن راهه روان قافلن کي نهايت اوسيئڙي ۽ باريڪ بيني سان جاچيندا رهيا مگر صادق صورت پسڻ کان قاصر رهيا. عشق ومستي ۽ اشتياق جي بُلنديءَ هن حد کي وڃي پهتي جو شاهه صاحب خود قنڌار جو سفر نيتيو. شاهه صاحب عشق ۾ بي خود ٿي سفر جي صعوبتن ۽ ڏکين راهن جي تڪليفن کان بي نياز ٿي قنڌار پهچي جڏهن پنهنجي مرشد جي دربار ۾ حاضر ٿيا ته ڏهن سراج الاولياء حضرت خواجه عبدالرحمان ڄاڄا سرهندي صاحب مديني شريف جي سفر تي اسهڻ لاءِ تيار هئا. مگر جڏهن سندن نظر صادق

طالب ٿي پيئي ته سفر جو ارادو مؤخر ڪيائون ۽ سيد ميران محمّد شاهه کي تلقين ڪري پنهنجي خاص مريدن جي حلقي ۾ شامل ڪيائون. ان وقت افغانستان جي اندروني صورتحال ابتر هئڻ سبب سيد صاحب حضرت خواجه صاحب جن کي مڪمل طرح سان سنڌ ۾ هلي پنهنجي ڳوٺ ٽڪڙ ۾ مستقل رهائش پذير ٿيڻ لاءِ عرض ڪري پنهنجي دلي ارادي کان آگاهه ڪيو ۽ ان بعد پاڻ واپس آيا.

سراج الاولياء حضرت خواجه عبدالرحمان جان سرهندي (جن جو سلسلهءِ نسب ٢٧ پشت جي واسطي سان خليفهءِ ثاني سيدنا حضرت عمر ابن الخطاب رضي الله عنه سان وڃي ملي ٿو ۽ ان ئي سلسلي ۾ حضرت امام رباني مجدد الف ثاني شيخ احمد فاروقي سرهندي رحمة الله عليه جي ٣٣ پشت ۾ پيدائش ٿي) جي ڏاڏي قطب الزمان حضرت شاهه فضل الله سرهندي ۽ سندن والد قدوة السالڪين حضرت شاهه عبدالقيوم سرهندي جن جا سنڌ ۾ اڳيئي ڪافي تعداد ۾ مريد ۽ معتقد موجود هئا. جن ڏانهن پاڻ ايندا رهندا هئا. جڏهن پاڻ قنڌار کان حجاز مقدس هجرت ڪرڻ وقت افغانستان ڇڏي سنڌ جي شهر مٽيارين ۾ تشريف فرما ٿيا، تڏهن علائقي جي هر هڪ مريد جي اها خواهش هئي ته حضرت خواجه صاحب اسان وٽ هلي دائمي قيام فرمائين. مگر پاڻ سڀني کي فرمايائون ته اسان هت رهڻ لاءِ نه آيا آهيون بلڪ اسان جو ارادو حجاز مقدس هجرت ڪري وڃڻ جو آهي. اتي ئي سيد ميران محمّد شاهه به موجود هئا، جن حضرت صاحب کي اڳي وانگر پنهنجو عرض پيش ڪيو، جنهن کي حضرت خواجه صاحب جن قبول فرمايو ۽ پوري خاندان سميت سيد ميران محمّد شاهه جي ڳوٺ ٽڪڙ ۾ قيام فرمايائون. ڪجهه عرصو ٽڪڙ ۾ گذارڻ کان پوءِ حج جي ارادي سان، حضرت صاحب جن

مدينه منوره روانا ٿيا. جڏهن مدينه منوره پهتا ته پاڻ پڪو ارادو ڪيائون ته اسين مدينه منوره ۾ هميشه قيام پذير ٿينداسين.

جڏهن اها خبر سنڌ جي مريدن کي پهتي ته سنڌ مان ڪافي مخلص مدينه منوره پهچي حضرت صاحب کي واپس سنڌ هلڻ لاءِ عرض ڪيو، پر پاڻ سيني کي انڪار ڪري ڇڏيو. نيٺ سائين ميران محمّد شاه اول ۽ ڪجهه ٽکڙائي سيّد مدينه منوره پهتا ۽ حضرت صاحب کي عرض ڪيائون ته توهان واپس اسان وٽ هلو. جڏهن ٽکڙائي سيدن گهڻو زور ڀريو ته حضرت صاحب جن فرمايو ته اسان جو ارادو هتي رهڻ جو آهي. پر جيڪڏهن توهان هلڻ لاءِ گهڻو چئو ٿا ته آئون سنڌ هلڻ يا نه هلڻ جو جواب توهان کي سڀاڻي ٻڌائيندس. حضرت صاحب جن عشا جي نماز مسجد نبوي شريف ۾ پڙهي، ساري رات ذڪر ۽ عبادت ۾ گذاري ۽ تهجد جي نماز کان پوءِ پاڻ استخاره جي دُعا پڙهي آرام ڪيو.

تنهن اچڻ شرط کين سرڪار دوعالم صلى الله عليه وآله وسلم جي زيارت نصيب ٿي. پاڻ ڪريمن، حضرت صاحب کي ارشاد فرمايو ته توهان سنڌ وڃو، ڇو ته سنڌ وارن کي توهان جي ضرورت آهي. حضرت صاحب عرض ڪيو ته اسين سنڌ وڃڻ لاءِ تيار آهيون پر براهِ ڪرم توهان مون کي پنهنجي ڪا نشاني عطا فرمايو. پاڻ ڪريمن سائي رنگ جو هڪ ننڍڙو خوبصورت پٿر مبارڪ عنايت فرمايو. حضرت صاحب جن جڏهن سجاڳ ٿيا ته اهو ساڳيو پٿر مبارڪ سندن سيني مُبارڪ تي موجود هو. ٻئي ڏينهن صُبح جو سوير حضرت خواجه صاحب جن سائين ميران محمّد شاه (اول) کي مخاطب ٿي فرمايو ته اسين توهان سان سنڌ هلڻ لاءِ تيار آهيون. مطلب ته ٽکڙائي سيدن جي استدعا تي حضرت خواجه صاحب جن مدينه منوره ۾ رهائش جو ارادو ترڪ فرمائي واپس ٽکڙ شريف پهتا. پاڻ وصيت فرمايائون ته مذڪوره عنايت ٿيل پٿر مبارڪ سندن لحد ۾ سندن سيني تي رکيو وڃي. سندن وصيت موجب اهو متبرڪ پٿر سندن سيني مبارڪ تي

رکيو ويو. اهڙيءَ طرح سنڌ ۾ هن گاديءَ جي پهرين بزرگ جي آمد ۽ قيام سان روحاني فيض جي ابتدا ٿي ۽ ٽکڙ جو غير معروف ڳوٺ ڏسندي ئي ڏسندي روحاني معرفت جو مرڪز بنجي ويو. جتي پوري برصغير سنڌ، هند، ڪابل ۽ قنڌار جا پانڌيڙا منزلون ماري اچي فيض حاصل ڪرڻ لڳا. سندن فيض اڄ تائين جاري آهي. پاڻ ١٣١٥ھ مطابق ١٨٩٨ع ۾ وصال فرمايائون، سندن مقبره شريف گنجي ٽڪر جي دامن ۾ سنڌو درياءَ جي ڪناري تي آهي،

(٢) سندن وصال بعد سندن فرزند تاج الاولياء حضرت خواجه محمد حسن جان سرهندي مجددي مسند نشين ٿيا. پاڻ ڪجهه عرصو ٽکڙ ۾ گذارڻ بعد ١٣١٦ھ مطابق ١٨٩٨ع ۾ اچي ٽنڊو سائينداد ضلع حيدرآباد ۾ مستقل سکونت پذير ٿيا. سندن ظاهري و باطني تعليم وتربيت پنهنجي والد ماجد کان حاصل ڪيائون. ان کان پوءِ ۽ سال کن متيارين جي ناميارن عالمن وٽ ديني تعليم حاصل ڪيائون. ان بعد حجاز مقدس وياءِ اتي پنجن سالن تائين اتي جي ممتاز عالم مولانا رحمة الله مهاجر مڪي کان سندن مدرسي صولتيه ۾ علم حاصل ڪيائون ۽ پڻ مڪي مڪرمه جي مفتي شيخ احمد زيني دحلان کان حديث شريف جو علم پڙهيائون ۽ کانئس روايت صحاح سته جي اجازت پڻ حاصل ڪيائون حضرت خواجه صاحب کي عوام الناس مختلف القابن سان ياد ڪندو هو، جهڙوڪ؛ تاج الاولياء، قطب الاقطاب ۽ ثاني المجدد وغيره. پاڻ ڪافي مسجدون ۽ مدرسا قائم ڪيائون ۽ ويهارو کن عربي ۽ فارسي ڪتاب تصنيف ڪيائون. سندن رحلت ٢ رجب ١٣٦٥ھ ۾ ٿي ۽ سندن والد سڳوري جي پاسي ۾ ساڳي مقبري شريف ۾ مدفون آهن.

(٣) حضرت خواجه محمد حسن جان جي وصال کان پوءِ سندن فرزند قطب الاقطاب خواجه عبدالله جان عرف حضرت شاه آغا سرهندي مسند نشين ٿيا. پاڻ به وڏا عالم دين ۽ عربي فارسي ۽ سنڌي جا قادرالڪلام شاعر پڻ هئا، سندن ڪافي شاعري قلمي بياضن جي

صورت ۾ موجود آهي. پاڻ ٻه پنهنجي بزرگن جي روايت کي برقرار رکندي ڪيترائي مدرسا ۽ مسجدون ٺهرايائون ۽ اٽڪل ٢٥ ڪن سنڌي، عربي ۽ فارسي ڪتاب لکيائون. پاڻ ١٧ اپريل ١٩٧٣ع ۾ تهجد جي وقت قرآن پاڪ جو ختم پورو ڪري اکيون پوريائون ۽ واصل بالله ٿيا.

(٤) حضرت شاهه آغا جي وصال بعد سندن فرزند امام العارفين حضرت خواجه غلام علي جان سرهندي مسند نشين ٿيا. پاڻ پنهنجي وقت جا وڏا عارف ۽ ممتاز عالم هئڻ سان گڏ وڏا حاذق حڪيم پڻ هئا. پرهيزگاري ۽ تقويٰ جا پيڪر ۽ شريعت ۽ طريقت جا امام هئا. سندن وفات ٢٦ شعبان ١٣٩٧هه مطابق ١٩٧٧ع ۾ ٿي، سندن مزار سائي مقبري ۾ آهي.

(٥) سندن وصال بعد سندن فرزند حضرت خواجه عبدالحميد جان مجددي سرهندي مسند نشين ٿيا. الله تعاليٰ کين خضري حياتي بخشي. پاڻ پنهنجي عقيدتمندن ۽ مريدن لاءِ چپرچانو آهن ۽ سندن تاليف قلب لاءِ ذڪر اذڪار طرف خاص توجه ڏيندا رهن ٿا. ساڳئي وقت سندن پياري فرزند (هن قرآن جي مترجم) کي به پنهنجي خاص توجه ۽ پرپور ڪوشش سان اعليٰ مقام تي پهچائڻ ۾ ڪا به ڪسر باقي نه ڇڏي اٿن. اهوئي سبب آهي جو سائين عبدالوحيد جان صاحب ٿوري عمر ۾ هن منزل کي پهتا آهن. جنهن جو مثال ڳوليئن آڏو آهي.

(٦) حضرت علامه عبدالوحيد جان سرهندي مجددي جي ولادت باسعادت ٢٢ ڊسمبر ١٩٦٣ع مطابق ٥ شعبان ١٣٨٣هه بروز آچر دارالارشاد درگاهه عاليه ٽنڊو سائينداد ۾ ٿي، سندن ابتدائي تعليم و تربيت ننڍپڻ کان ئي سندن ڏاڏي امام العارفين حضرت آغا غلام علي جان ڪئي. مئٽرڪ فرسٽ ڪلاس ۾ پاس ڪرڻ کان پوءِ کين موري جي "مدرسه رحمانيه" ۾ ديني تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ داخل ڪرايو ويو. جتي کين مدرسي جي مدرس اعليٰ حضرت مولانا مفتي عزيزالله صاحب جن خاص توجه سان پڙهايو. اٺن سالن ۾ درسِ نظامي پورو ڪيائون. ان

دوران، مولوي، عالم ۽ فاضل عربيءَ جا امتحان فرسٽ پوزيشن ۾ پاس ڪيائون. ٻئي طرف وفاق طرفان منظور ٿيل تنظيم المدارس اهلِ سنت پاڪستان لاهور کان سند شهادة العالميه (ايم. اي) ممتاز پوزيشن ۾ حاصل ڪيائون. فارغ التحصيل ٿيڻ کان پوءِ سنڌ يونيورسٽي مان ايم. اي عربيءَ جي ڊگري فرسٽ ڪلاس فرسٽ پوزيشن ۾ حاصل ڪيائون جنهن تي کين سنڌ يونيورسٽي طرفان "سونو تمغو" بطورِ اعزاز ڏنو ويو. ان سان گڏ مايهء ناز عالم حضرت مولانا مفتي محمد فيض احمد اويسي بهاولپوري وٽ دورهء تفسير پڙهيائون. پاڻ تعليم سان گڏ مطالعو به جاري رکيو اچن. سندن بزرگن کان شاعري ۽ حڪمت به ورثي ۾ مليل آهي. ١٩٨١ع ١٩٩٠ع ١٩٩١ع ۽ ١٩٩٢ع ۾ چار ڀيرا کين حج جي سعادت به حاصل ٿي آهي، جتي (مدينه شريف ۾) قيام دوران کين سلطانِ ڪونين صلي الله عليه وآله وسلم جي فيوضات ۽ برڪات سان خوب نوازيو ويو. سندن علمي لياقت ۽ روحاني بصيرت ۽ تحقيقي اهليت جي اعتراف ۾ سنڌ حڪومت کين ويهن سالن جي ننڍي عمر ۾ مهراڻ يونيورسٽي ڄامشورو ۾ سينڊيڪيٽ جو ميمبر مقرر ڪيو. مطلب ته پاڻ جامع خصوصيات جا حامل اهڙا هيرا آهن، جن جي جيتري واکاڻ ڪجي سا گهٽ آهي، سندن فني مهارت ۽ علمي وسعت جو ڪو اندازو ئي ڪونهي. خصوصاً علم تفسير، علم حديث ۽ علم فقه تي ڪمال جي دسترس حاصل آهي. اها مهرباني مٿن خاص طور تي حضرت حبيب ڪريم صلي الله تعالیٰ عليه وآله وسلم جن جي آهي: جو پاڻ صرف ٢٩ سالن جي عمر ۾ قرآن پاڪ جو ترجمو (۽ تفسير) لکڻ شروع ڪيائون. اهو به آسان ۽ روان سنڌيءَ ۾ تحت اللفظ ۽ انتهائي منفرد ۽ مدلل انداز سان ادب ۽ محبت جي تقاضائن کي پورو ڪندي، ڪيترن ئي مخفي رازن تان پردو هٽائي بصيرت افروز ترجمو ڪيو آهي. قرآن جي هر آيت جي هر لفظ ۾ هڪ گهڻي معنيٰ رکيل آهي، جنهن جي پروڙ جي هر ڪو بصيرت ۽ اهليت نٿو رکي، مگر سائين عبدالوحيد جان ان سلسلي ۾ پوري پوري ڪوشش

ڪيُ آهي. منهنجي دعا آهي تہ اللہ تعالیٰ ڪين اعلیٰ صفات ۽ برڪات و فيوضات سان نوازي ۽ پنهنجي بزرگن جي نقوش نمايان تي مڪمل معمل ۽ قائم دائم رکي، جيئن هي فيض و برڪت جو روان روحاني درياء عامة المسلمين کي ترڇ ۽ توقع مطابق حقيقي فيض سان سيراب ڪندو وهي.

اللہ تعالیٰ جا لک احسان، ڪروڙين ڪرم، جو محبوبن ڪريمن عليه التحية والتسليم جي خاص الخاص مهربانين سان هن ترجمي جي اشاعت جو محبوب ترين ڪم اسان جي حصي ۾ آيو آهي. انهي سموري ڪم جي تڪميل ۾ اسان جي ڪاتب فقير فيض محمد سڪندري پتافي ۽ ٻين دوستن نهايت خوش اسلوبي سان ساٿ ڏنو آهي. اللہ تعالیٰ پنهنجي حبيب ڪريم صلی اللہ عليه و آله وسلم جي صدقي سيني تعاون ڪندڙن کي جزاءِ خير سان نوازي، آمين.

پروگرام مطابق پهرئين مرحلي ۾ ڪم کي آسان ڪندي، پنجن پنجن پارن جا جلد شايع ڪري في سبيل اللہ تقسيم عام ڪيو ويو. هن وقت بفضله تعالیٰ مڪمل ٽيهن پارن جي ترجمي کي يڪجا ڪري هڪ جلد ۾ شايع ڪري رهيا آهيون، ۽ هي سعادت جناب قاضي عبدالقدوس راڄڙ حاصل ڪري رهيو آهي.

آخر ۾ سيني پڙهندڙن کي مؤدبانہ گذارش ٿي ڪجي تہ هن عظيم ڪارِ خير ۾ حصي وٺندڙن سيني مهربانن ۽ مون عاجز ۽ منهنجي اهل اولاد کي پنهنجي نيڪ دعائن ۾ ياد فرمائيندا.

خادم العلماء

سيد قمر الزمان شاهہ

لطيف آباد نمبر 2، حيدرآباد سنڌ

نحمدہٗ ونصلی ونسلم

بسم اللہ سبحانہٗ وتعالیٰ

هي ترجمون قرآن جو

مؤمنو دل سان پڙهو، هي ترجمون قرآن جو،
سولو سنو سهڻو ٿيو، هي ترجمون قرآن جو.

دل جي عقيدت سان پڙهو، رحمٰن جو ٿيو هي بيان،
بهتر ۽ بالا ٿيو، هي ترجمون قرآن جو.

شان مرسل مير جو، ڪولي ڪيم اُن ۾ عيان،
قابلِ تعريف ٿيو، هي ترجمون قرآن جو.

مستند اُن جا حوالا، معتبر اُن جي زبان،
اهلِ سنت جو ٿيو، هي ترجمون قرآن جو.

پڙهندڙن تي رحمتون، نازل ٿين ٿيون بي گمان،
اعليٰ ۽ اشرف ٿيو، هي ترجمون قرآن جو.

عبد کي عرفان مليو، محبوب مدني مير کان،
خير سان پورو ٿيو، هي ترجمون قرآن جو.

عبدہٗ عبدالوحيد سرهندي عفي عنه

الصلوٰة والسلام عليك يا رسول الله صلى الله تعالىٰ عليه وآله وسلم

- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ تي نازل ڪيو ويو آهي.
- قرآن ڪريم جبرئيل عليه السلام جي ذريعي نازل ڪيو ويو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي مومنن تي الله جو احسان سڏيو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ جي تابعداريءَ کي الله جي تابعداري ٻڌايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي ڪتاب جو علم ۽ حڪمت سيکاريندڙ ۽ انسانن جي نفسن کي پاڪ ڪندڙ ٻڌايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي سيني جهانن لاءِ رحمت سڏيو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي الله تعاليٰ وٽ رسائيءَ جو ذريعو ٻڌايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي ايذائڻ، الله تعاليٰ کي ايذائڻ سڏيو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ جي بيعت کي پنهنجي بيعت ۽ سندن هٿ مٿان الله جو هٿ ٻڌايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ تي درود ۽ سلام موڪلڻ جو حڪم ڪيو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ جو ذڪر بلند ڪرڻ فرمايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي صاحبِ قرآن ٻڌايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي ڪوثر عطا فرمايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي صاحب معراج (الله جو قرب) چيو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ جي شهر ۽ سندن ذاتِ اقدس جو قسم کائي تو ۽ کين شفيع يوم النشور ٻڌايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي طَيِبَ وطاهِرَ، سِراج المنِير، شاهد، مُبشر، نَذير، رئوفَ، رحيم، ڪرِيم، طٰهٰ، يٰسٓ، مُزمل ۽ مُدثر جهڙن پيارن خطابن سان نوازيو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ جو ادب سيکاريندڙ آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي هادي ۽ رهبر فرمايو آهي.
- قرآن ڪريم پاڻ ڪريم ﷺ کي خاتم النبيين چيو آهي.

صدق الله العظيم وبلغنا رسوله النبي الكريم

محبوب جي قدمن جي خاڪ

سيد قمر الزمان شاه

لطيف آباد۔ حيدرآباد

بسم اللہ الرحمن الرحیم
سیدنا محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
احمد
حامد
محمود
احید
وحید
ماح
حاشر
عاقب
طٰہٰ
یٰسٓ
طاہر
مطہر
طیب
سید
رسول
نبی
رسول الرحمۃ
قیم
جامع
مقتفی
مقفی
رسول الملاحم
رسول الراحۃ
کامل
اکلیل
مدثر
مزمل
عبداللہ
حبیب اللہ
صفی اللہ
نجی اللہ
کلیم اللہ
خاتم الانبیاء
خاتم الرسل
محی
منجی
مذکر
ناصر
منصور
نبی الرحمۃ
نبی التوبہ
حریص علیکم
معلوم
شہیر
شاہد
شہید
مشہود
بشیر

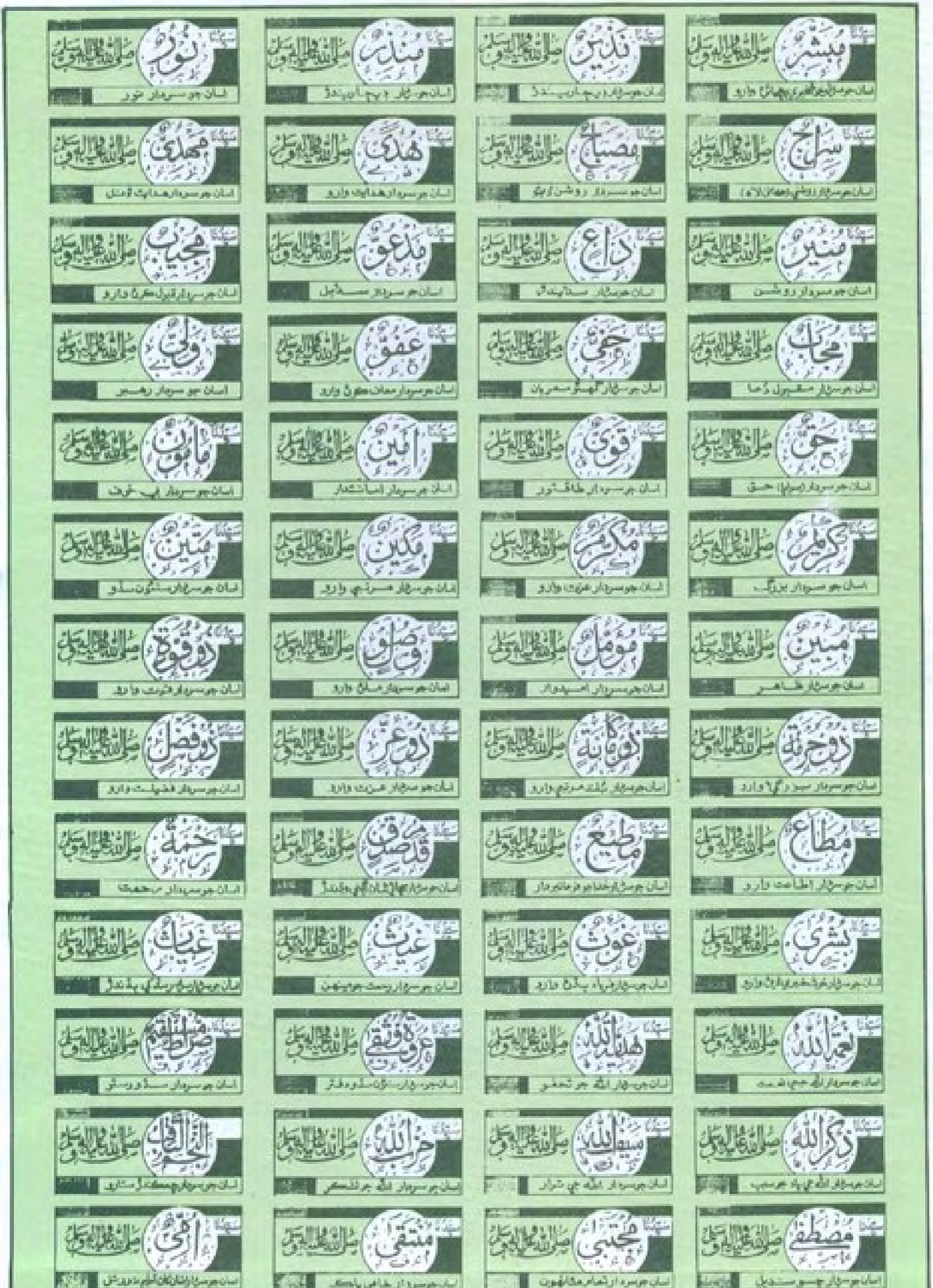

مبشر صلى الله عليه وسلم
نذير صلى الله عليه وسلم
منذر صلى الله عليه وسلم
نور صلى الله عليه وسلم
سراج صلى الله عليه وسلم
مصباح صلى الله عليه وسلم
هدى صلى الله عليه وسلم
مهدي صلى الله عليه وسلم
منير صلى الله عليه وسلم
داع صلى الله عليه وسلم
مدعو صلى الله عليه وسلم
مجيب صلى الله عليه وسلم
مجاب صلى الله عليه وسلم
حفي صلى الله عليه وسلم
عفو صلى الله عليه وسلم
ولي صلى الله عليه وسلم
حق صلى الله عليه وسلم
قوي صلى الله عليه وسلم
امين صلى الله عليه وسلم
مامون صلى الله عليه وسلم
كريم صلى الله عليه وسلم
مكرم صلى الله عليه وسلم
مكين صلى الله عليه وسلم
متين صلى الله عليه وسلم
مبين صلى الله عليه وسلم
مؤمل صلى الله عليه وسلم
وصول صلى الله عليه وسلم
ذو قوة صلى الله عليه وسلم
ذو حرمة صلى الله عليه وسلم
ذو مكانة صلى الله عليه وسلم
ذو عز صلى الله عليه وسلم
ذو فضل صلى الله عليه وسلم
مطاع صلى الله عليه وسلم
مطيع صلى الله عليه وسلم
قدم صدق صلى الله عليه وسلم
رحمة صلى الله عليه وسلم
بشرى صلى الله عليه وسلم
غوث صلى الله عليه وسلم
غيث صلى الله عليه وسلم
غياث صلى الله عليه وسلم
نعمة الله صلى الله عليه وسلم
هدية الله صلى الله عليه وسلم
عروة وثقى صلى الله عليه وسلم
صراط مستقيم صلى الله عليه وسلم
ذكر الله صلى الله عليه وسلم
سيف الله صلى الله عليه وسلم
حزب الله صلى الله عليه وسلم
النجم الثاقب صلى الله عليه وسلم
مصطفى صلى الله عليه وسلم
مجتبى صلى الله عليه وسلم
منتقى صلى الله عليه وسلم
امي صلى الله عليه وسلم

جڏهين حضرت صاحب جن قرآن شريف کي ختم ڪندا هئا يا تراويحن ۾ حافظ
ڪان ختم قرآن ٻڌندا هئا ته ختمي جون ترتيب ڏنل دعائون پڙهندا هئا يا پڙهائيندا
هئا - وهو هذا[1]:- بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ - اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ پڄاڻي
تائين - بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط الٓمّٓ ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيْهِ - مُفْلِحُوْنَ
تائين - اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ - پڄاڻي آيت الڪرسي تائين - لِلّٰهِ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ - پڄاڻي سورة تائين - شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَ
الْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَآئِمًا بِالْقِسْطِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ - يٰٓاَيُّهَا
الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ - پڄاڻي سورة حشر تائين

جڏهين سورة جي پڄاڻي تي پهچندا هئا ته پڙهندا هئا يا پڙهائيندا هئا
اَلْحَكِيْمُ الَّذِيْ تَقَدَّسَتْ عَنِ الْاَمْثَالِ ذَاتُهٗ وَتَنَزَّهَتْ عَنْ مُشَابَهَةِ
الْاَمْثَالِ صِفَاتُهٗ وَاحِدٌ لَا مِنْ قِلَّةٍ مَوْجُوْدٌ لَا مِنْ عِلَّةٍ بِالْبِرِّ مَعْرُوْفٌ وَبِالْاِحْسَانِ
مَوْصُوْفٌ اَوَّلٌ قَدِيْمٌ بِلَا ابْتِدَاءٍ وَاٰخِرٌ رَحِيْمٌ بِلَا انْتِهَاءٍ لَا يُنْسَبُ اِلَيْهِ الْبَنَاتُ
وَلَا الْبَنُوْنُ وَلَا تُوْهِنُهٗ تَدَاوُلُ الْاَوْقَاتِ وَالسِّنُوْنَ مُحِيْطٌ بِعَمَلِ الْعَبْدِ سِرِّهٖ
وَجَهْرِهٖ وَكَفِيْلُ الْمُؤْمِنِيْنَ بِتَاْيِيْدِهٖ وَنَصْرِهٖ وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ تَقُوْمَ السَّمَآءُ
وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهٖ سُبْحَانَكَ مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَّهٗ عِوَجًا وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ
عَلٰى رَسُوْلِهِ الْمَخْصُوْصِ بِاَنْوَاعِ الْكَرَامَاتِ وَالْمَبْعُوْثِ بِاَصْنَافِ الْمُعْجِزَاتِ
وَالْقُرْاٰنِ سِيَّمَا وَعَلٰٓى اٰلِهِ الْحُرَّانِ لَهٗ وَاَصْحَابِهِ الْخَيْرَاتِ وَتَابِعِيْهِ الْحُفَّاظِ لَهٗ
اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَشْهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّدًا صَلَّى اللّٰهُ

---

[1] يعني:- فصل ۾ ڏنل ۽ جيڪي توڻا وعدو ڪيو سون، ختمن جي دعائن ۽ دعائن جي ترتيب تڪ جو هي اُهي دعائون آهن
[2] اُهي هي دعائون ۽ ترتيب آهي -

عليه وسلم عبده ورسوله وأشهد أن القرآن كتابه القديم وصفته الذاتي
الذي لا يأتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه تنزيل من حكيم حميد
بسم الله الرحمن الرحيم. صدق الله العلي العظيم وبلغ رسوله النبي الكريم
ونحن على ذلك من الشاهدين ربنا توفنا عليها مسلمين وألحقنا
بالصالحين غير خزايا ولا مفتونين. اللهم انفعنا وارفعنا بالقرآن العظيم
واهدنا وبارك لنا بالآيات والذكر الحكيم ونجنا من القوم الظالمين
واجعله لنا حجة يا أرحم الراحمين وتقبل منا إنك أنت السميع العليم
اللهم اجعل القرآن العظيم ربيع قلوبنا وجلاء أحزاننا وذهابا لهمومنا
وغمومنا وطهارة لقلوبنا وقرة لعيوننا وشفاء لصدورنا وزكاة لنفوسنا
ودواء لأمراضنا وأنسا بك وانقطاعا عن غيرك ربنا تقبل منا إنك أنت السميع
العليم وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه وبارك وسلم أجمعين
اللهم ارزقنا بكل حرف من القرآن حلاوة وحلما وبكل كلمة من القرآن
كرامة وكمالا وبكل آية من القرآن أمنا وإيمانا وبكل سورة من القرآن
سعادة وسرورا وبكل جزء من القرآن جزاء وجمالا. اللهم اجعل القرآن
العظيم لنا في الدنيا قرينا وعند الموت نصيرا وفي القبر مونسا وعند البعث
حجة وعند الحساب شفيعا وعلى الصراط نورا وفي الجنة رفيقا ومن النار
سترا وحجابا وإلى الخيرات كلها دليلا. اللهم نور قلوبنا بتلاوة القرآن
ونجنا من النار بالقرآن وأدخلنا الجنة بالقرآن ونعوذ بك من الخزي والفضيحة
في الدارين بحرمة القرآن. اللهم تقبل منا قراءتنا وتجاوز عنا ما كان لنا
في تلاوته من نسيان أو تحريف عن مواضعها أو تغيير حرف أو تقديمه أو تأخيره
أو زيادة أو نقصان أو ترك مد أو تشديد أو جزم أو إعراب بغير مكان أو
إدغام بغير مدغم أو إظهار بغير بيان فاكتبه منا على التمام والكمال المهذب
من كل الخطأ برحمتك يا أرحم الراحمين. اللهم فإذا أذقتنا المحونة
على تلاوته وسهلت لنا جواري ألسنتنا بحسن عبارته فاجعلنا ممن يرعاه
حق رعايته ويدين لك باعتقاد التسليم لمحكم آياته ويفزع إلى الإقرار

بمتشابهه وموضحات بيناته - اللهم إنك أنزلته على نبيك سيدنا محمد
صلى الله عليه وسلم مجملا وألهمته علم معانيه مفصلا وفهم غرائبه وعجائبه
مكملا وورثتنا علمه بقدر استعدادنا مفسرا وفضلتنا على من جهل
علمه وحرم قراءته ببركة متابعته صلى الله عليه وآله وسلم تفضلا أفضل
اللهم على سيدنا محمد ن الخطيب به والمبلغ له لأمته وعلى آله الخزان له
وأصحابه الحراس له وتابعيه الحفاظ له واجعلنا ممن يعترف بأنه من عندك
حتى لا يعارضنا الشك في تصديقه ولا يختلجنا الزيغ عن قصد طريقه
اللهم صل على سيدنا محمد وآله وأصحابه وجعلنا ممن يعتصم بحبله
ويأوي من المتشابه إلى معقله ويسكن من المحكم في جناحه ويهتدي
بضوء صاحبه ولا يلتمس الهدى في غير جنابه - اللهم صل على سيدنا
محمد وآله واحطط بالقرآن عنا ثقل الأوزار وهب لنا حسن شمائل
الأبرار واقف بنا آثار الذين قاموا لك به آناء الليل وأطراف النهار حتى
تطهرنا من كل دنس بتطهيره وتقفو بنا آثار الذين استضاءوا بنوره
ولم يلههم الأمل عن العمل فيقطعهم بخدع غروره - اللهم صل على سيدنا
محمد عبدك ورسولك كما بلغ رسالتك وصدع بأمرك ونصح لعبادك اللهم
اجعل نبينا يوم القيامة أقرب النبيين منك مجلسا وأمكنهم منك شفاعة
وأجلهم عندك قدرا وأوجههم عندك جاها - اللهم صل على سيدنا محمد
وشرف بنيانه وعظم برهانه وثقل ميزانه وتقبل شفاعته وارفع درجته
وأحينا على سنته وتوفنا على ملته واجعلنا من أهل طاعته واحشرنا في زمرته
وأوردنا حوضه واسقنا بكأسه آمين - اللهم صل على سيدنا محمد وآله
وأصحابه واجعل القرآن لنا في ظلم الليالي مونسا ومن نزغات الشياطين
وخطرات الوساوس حارسا ولأقدامنا عن نقلها إلى المعاصي حابسا ولألسنتنا
عن الخوض في الباطل مخرسا ولما طوت الغفلة عنا من تصفح الاعتبار
ناشرا حتى توصل إلى قلوبنا فهم عجائبه وعلم أسراره وزواجر أمثاله
التي ضعفت الجبال الرواسي على صلابتها عن احتماله اللهم اجعل القرآن

العظيم لقلوبنا ضياءً ولأبصارنا جلاءً وادفع عنا النقم واجعلنا عند الجزاء من
الفائزين وعند النعماء من الشاكرين وعند البلاء من الصابرين ولا تجعلنا من
الذين يقرءُ القرآن والقرآن يلعنه. اللهم لا تجعل القرآن بنا ماحلاً ولا الصراط
بنا زائلاً ولا سيدنا محمداً صلى الله عليه وسلم عنا في القيامة معرضاً واجعله
اجعله لنا شافعاً ومشفعاً وأوردنا حوضه واسقنا بكأسه مشرباً رويّاً سائغاً
هنيئاً لا نظماء بعده أبداً. اللهم انفعنا بالقرآن الذي رفعت مكانه وثبّت
برهانه وجعلت العربية الفصيحة لسانه. اللهم كما جعلتنا به مصدّقين
ولما فيه محقّقين فاجعلنا بتلاوته مشفقين وإلى لذيذ خطابه مستمعين
وبما فيه متعبّدين ولأحكامه جامعين ولأداء أوامره ونواهيه خاضعين و
عند ختم قراءته من الفائزين ولثوابه حائزين ولك في جميع شهودنا ذاكرين
وإليك في جميع أمورنا راجين. اللهم اجعلنا من الذين حفظوا القرآن حرمته لما
حفظوه وعظّموا منزلته لما سمعوه وتأدبوا بآدابه لما حضروه والتزموا أحكامه
وما كان قوله وأحسنوا جواره لما جاوروه وأرادوا بتلاوته وجهك والدار
الآخرة فوصلوا به إلى المقامات الفاخرة في الدنيا والآخرة. اللهم اغفر لنا في صبيحتنا
هذه وفي يومنا هذا أو في ليلتنا هذه أجمعين برحمتك يا أرحم الراحمين. اللهم
عافنا واعف عنا بعفوك العظيم واسترنا بسترك الجميل. اللهم إنك عفوٌّ كريم
تحب العفو فاعف عنا. اللهم إني أسألك العفو والعافية في الدنيا والآخرة
اللهم اجعل هذه الختمة المباركة الميمونة مباركة ميمونة على من قرأها
وحضرها وسمعها وأمّن على دعائها وأنزل. اللهم من بركاتها على أهل الدور
في دورهم وعلى أهل الثغور في ثغورهم وعلى أهل الحرمين في حرميهم
من المؤمنين والمؤمنات. اللهم وأنزل بركاته على أهل القبور في قبورهم
من أهل ملّتنا النور والضياء والفسحة والرحمة وجازهم بالإحسان
إحساناً وبالسيئات غفراناً وارحمنا إذا صرنا إلى ما صاروا وإليه برحمتك
يا أرحم الراحمين. اللهم لا تدع لنا ذنباً إلا غفرته ولا همّاً إلا فرّجته ولا
كرباً إلا نفّسته ولا حاجة إلا قضيتها يا أرحم الراحمين. اللهم بلّغ

ثواب هذه الختمة المباركة المعظمة المشرفة المكرمة الميمونة في هذه الساعة
إلى روح سيدنا ومولنا وملاذنا وملجأنا وشفيعنا سيد رسلك وخاتم أنبيائك
حبيبك ورسولك النبي الأمي صلى الله عليه وسلم وإلى أرواح آله وأصحابه
أجمعين وإلى أرواح جميع أنبيائك ورسلك وآل كل وأصحاب كل صلوة الله
عليهم أجمعين خصوصا إلى أرواح خلفائه الراشدين أبي بكر الصديق
وعمر الفاروق وعثمان ذي النورين وعلي المرتضى وباقي العشرة المبشرة
رضي الله تعالى عنهم وإلى أرواح السبطين الشهيدين وأمهما سيدة النساء
وعائشة وخديجة وسائر أمهات المؤمنين والأولاد وباقي البنات العين
الشريفين وسائر أصحاب بدر وأصحاب أحد وأصحاب بيعة الرضوان والصحابة
والتابعين والأئمة الاثنا عشر الأطهر والأئمة المجتهدين وإلى روح شيخ
العالمين سلطان العارفين أبا يزيد بن القطب البسطامي وإلى روح قطب
الرباني الغوث الصمداني محيي الدين أبي محمد عبد القادر الجيلي رضي الله
تعالى عنهما وإلى روح ذي الفتوح شيخنا ومرشدنا قطب العالمين غياث المستغيثين
شيخ الطريقة والحقيقة والشريعة السيد بهاء الحق والدين الخواجة محمد نقشبند
وإلى روح الإمام الهمام قطب الرباني المحبوب السبحاني المجدد للألف الثاني
الشيخ أحمد سرهندي قدس سره الأقدس وابنه الإمام حجة الإسلام الخواجة
محمد معصوم قدس سره المكتوم وإلى أرواح مرشديهم ومسترشديهم
إلى يومنا هذا أجمعين وإلى أرواح آبائنا وأجدادنا وأمهاتنا وجداتنا وإخواننا
وسائر من لهم حق علينا ومن أوصانا بالدعاء وإلى الحاضرين منا والغائبين
وإلى أرواح سائر المؤمنين والمسلمين من الأولين والآخرين برحمتك وفضلك
يا أرحم الراحمين اللهم اغفر لنا ولوالدينا ولأمهاتنا ولإخواننا ولأستاذينا ولمشايخنا
ولمعلمينا ولجيراننا ولعشائرنا ولقبائلنا ولمن له حق علينا ولمن أوصانا بالدعاء
ولجميع المؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات الأحياء منهم والأموات
واكتب السلامة على عبيدك الحجاج والغزاة والزوار والمسافرين في برك وبحرك
من المسلمين أجمعين. اللهم لك الحمد بالإيمان القديم ولك الشكر بالقرآن العظيم

نَبِّهْنَا مِنَ الْخَطَرِ الْعَظِيْمِ وَنَجِّنَا مِنَ الْعَذَابِ الْاَلِيْمِ وَارْزُقْنَا النَّظَرَ اِلٰى وَجْهِكَ الْكَرِيْمِ وَتُبْ عَلَيْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ وَاقْضِ حَوَائِجَنَا وَحَوَائِجَ الْمُسْلِمِيْنَ اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْنَ وَنَسْئَلُكَ اَللّٰهُمَّ بِجَاهِهِ الْاَعْظَمِ وَبِقُرْبِهِ الْاَكْمَلِ وَالْاَفْخَمِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ تَتَفَضَّلَ عَلَيْنَا بِجَمِيْعِ مَا نُحِبُّهُ مِنَ الْخَيْرِ وَتُعِيْذَنَا مِنْ جَمِيْعِ مَا نَخَافُهُ مِنَ الشَّرِّ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالسَّلَامُ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَبَارَكَ وَسَلَّمَ اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ يَا رَبَّ الْعٰلَمِيْنَ ۔